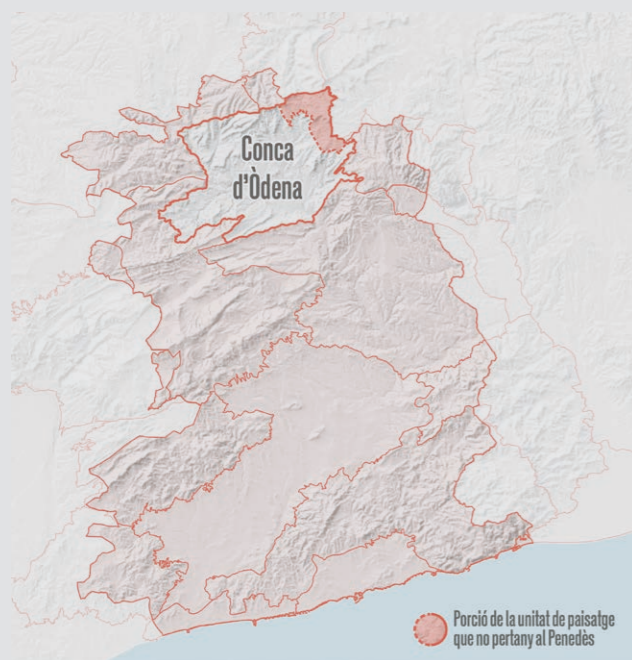
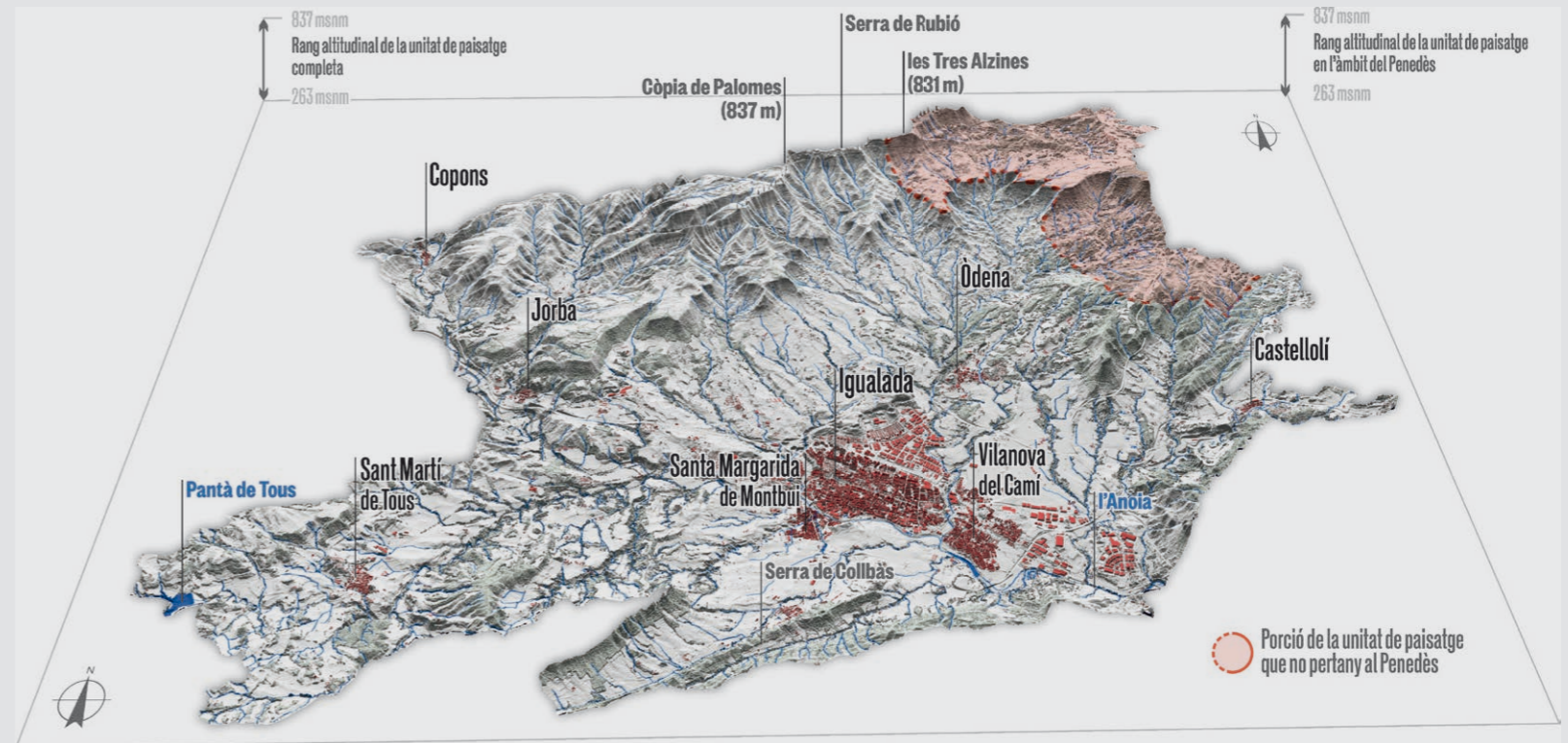
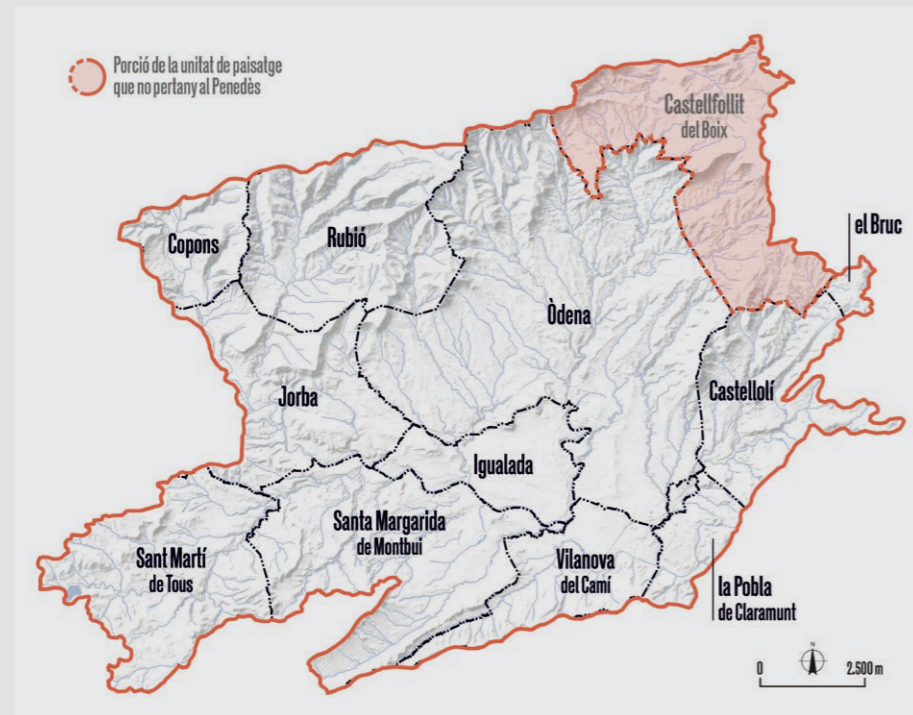

UNITAT DE PAISATGE

CONCA D'ÒDENA

Panoràmica de la unitat des de la Tossa de Montbui. Joan Soler i Gironès

COMARQUES

Anoia i Bages

SUPERFÍCIE

18.719 ha (16.724 ha. corresponen al Penedès i 1.995 ha. a les Comarques Centrals).

MUNICIPIS

La unitat inclou, totalment o parcialment, els següents municipis del Penedès: Argençola, Castellolí, Copons, El Bruc, Igualada, Jorba, Òdena, la Poble de Claramunt, Rubió, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí. També inclou Castellfollit del Boix a les Comarques Centrals.

LÍMITS¹

La unitat es delimita al nord per Rubió - Castelltallat - Pinós per la carena de la serra de Rubió des dels Plans de la Coma en direcció oest passant per la Còpia de Palomes i la BV-1031. A partir d'aquí segueix vers occident delimitat al nord amb la unitat de Costers de la Segarra travessant el sud de la serra de Cererols i pel nord del nucli de Rubió fins arribar al poble de Copons.

Els límits occidentals voregen amb la unitat de Costers de la Segarra i venen marcats generalment pel canvi de relleu. Des de Copons, la unitat ressegueix el termenal entre Jorba i Copons a prop del Montpaó fins a la Plana de la Joncosa on creua l'A-2 i segueix pel Balç del Tacó passant per l'oest del nucli de Jorba. La delimitació de la unitat pren direcció sud-oest i ve delimitada amb la unitat de les Serres d'Ancosa des del pla del Magre i seguint el torrent de Riquer fins el pantà de Tous. Molt a la vora i dins de la unitat hi ha el poble de Sant Martí

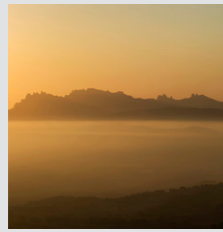
de Tous. El perímetre de la unitat segueix en direcció sud-est fins la riera de la Roqueta i voreja el pla on s'emplaça el conjunt de l'Aubereda i la Fou de Tous.

El límit sud de la unitat, pren direcció est encerclant la Tossa de Montbui. La part meridional de la unitat baixa latitudinalment creuant la C-37 i el torrent de la Garrigosa fins la serra de la Portella i la serra de Collbàs, al sud del nucli antic de Santa Margarida de Montbui. Aquí ja delimita amb la unitat de Valls de l'Anoia i segueix vers l'est resseguint la serra de la Guàrdia i passa pel nord de la Poble de Claramunt fins el riu Anoia.

El límit oriental de la unitat mena direcció nord-est creuant la C-15, el turó de les Planes, passa per nord del turó de la Creu d'en Mabres i pel costat del castell i pel sud del poble de Castellolí vorejant-lo en forma de llengua en direcció est, que agafa l'A-2 fins al començament del túnel i el coll del Bruc. El

1. Les descripció dels límits es correspon amb la part penedesenca de la unitat.

CARÀCTER

Conca sedimentària perifèrica a la conca Central Catalana, solcada pel riu Anoia i els seus afluents

L'erosió del riu Anoia al seu pas per la Conca d'Òdena deixa una petjada paisatgística en forma de badlands i gorgs

Coberta vegetal dominada per arbustos, on la vegetació arbrada majoritàriament es troba associada als marges dels camps de conreu i als boscos de ribera

Plana amb conreu de secà principalment de cereal, però amb retalls de conreus d'olivera, ametller i vinya

Igualada acull un patrimoni arquitectònic divers i el barri del Rec és el màxim exponent del seu paisatge urbà

Elements patrimonials històrics com castells i esglésies coronen els petits turons enmig de la zona depressiva característica de la unitat

Els petits nuclis, la majoria de caràcter rural, i envoltats d'amplis mosaics agroforestals, afegeixen un valor paisatgístic molt important

Pes econòmic i social dels petits i mitjans polígons industrials, especialment a l'entorn de la conurbació d'Igualada

El caràcter planer de la unitat afavoreix el pas de diferents tipus d'infraestructures amb una alta incidència sobre el territori

límit torna a passar pel nord del poble de Castellolí seguint la cota altimètrica i vira al nord direcció al castell de Maians. D'aquí arriba al límit administratiu amb Castellfollit del Boix, resseguint-lo tot creuant la C-37 al pla d'Aguilera i cap a les barriades del Bosc Gran i el Samuntà per l'est de la muntanya de Mascafi. Voreja el turó de Viladrers fins arribar als plans de la Coma a la serra de Rubió.

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

- 1/** Uns terrers o *badlands* conservats i socialment reconeguts com a elements de referència de la Conca d'Òdena.
- 2/** Unes masses boscoses preservades pels seus valors natural i estètic i per la seva funció de connectors naturals.
- 3/** Un mosaic agroforestal de secà i construccions aïllades, preservat i gestionat per promoure'n els seus valors.
- 4/** Unes extensions urbanes i industrials de l'entorn d'Igualada que garanteixin una relació harmònica i coherència paisatgística.
- 5/** Uns elements del patrimoni industrial amb valor històric ben gestionats i que preservin el seu caràcter.
- 6/** Unes grans infraestructures (A-2, C-15/C-37) ben encaixades en el paisatge planer de la Conca.
- 7/** Una Conca d'Òdena que potenciï la llegibilitat i nitidesa del paisatge, la qualitat dels seus fons escènics i fites visuals, així com de les principals panoràmiques des de les carreteres, itineraris paisatgístics i punts d'observació.

PUNTS D'OBSERVACIÓ

- 1. Castell de Claramunt (La Pobla de Claramunt, Anoia)**
- 7. Puig d'Aguilera (Òdena, Anoia)**
- 10. Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui, Anoia)**
- 45. Turó del castell d'Òdena (Òdena, Anoia)**
- 62. Sant Salvador de Jorba (Jorba, Anoia)**
- 74. Turó de les Guixeres (Igualada, Anoia)**
- 75. Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui, Anoia)**
- 76. Els Tres Mollons (La Pobla de Claramunt, Anoia)**

ITINERARIS

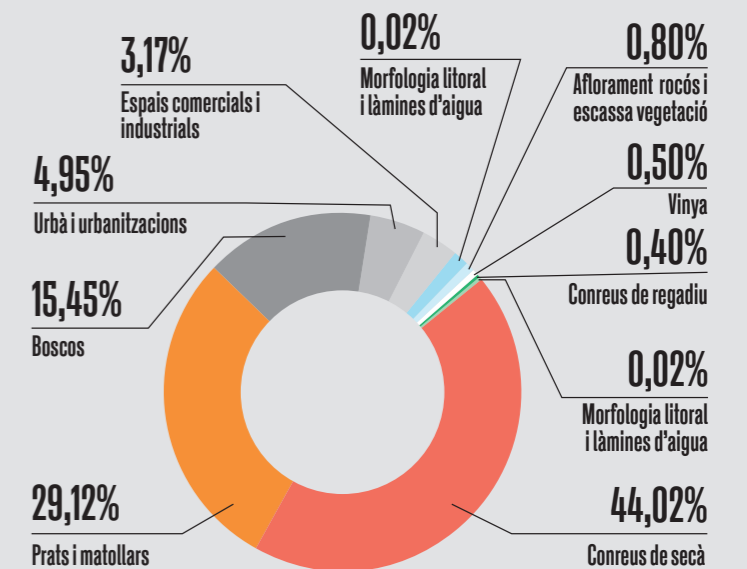
No motoritzats

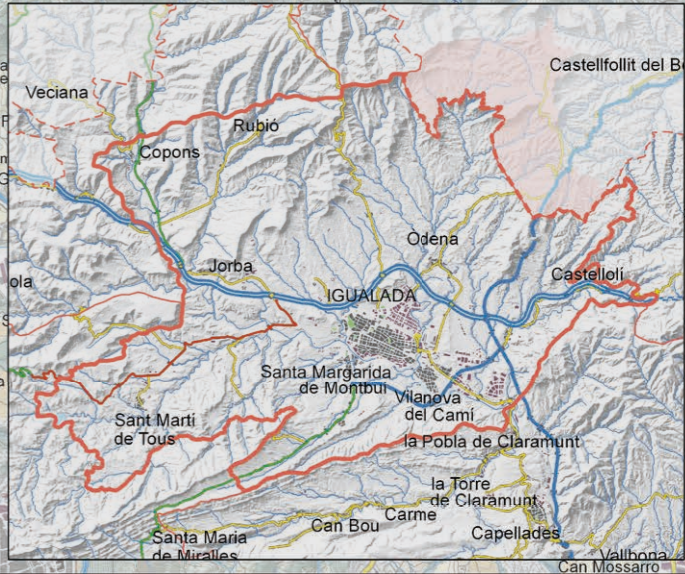
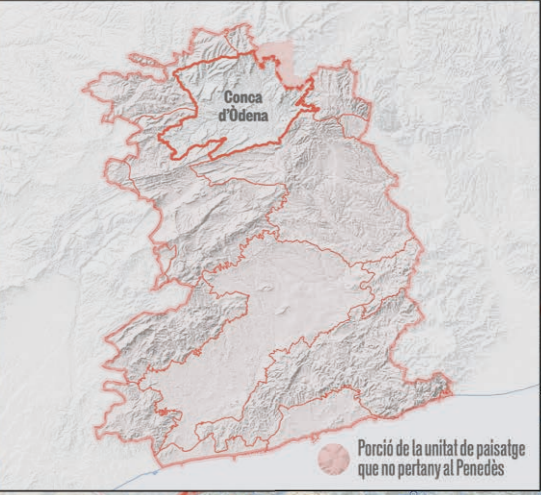
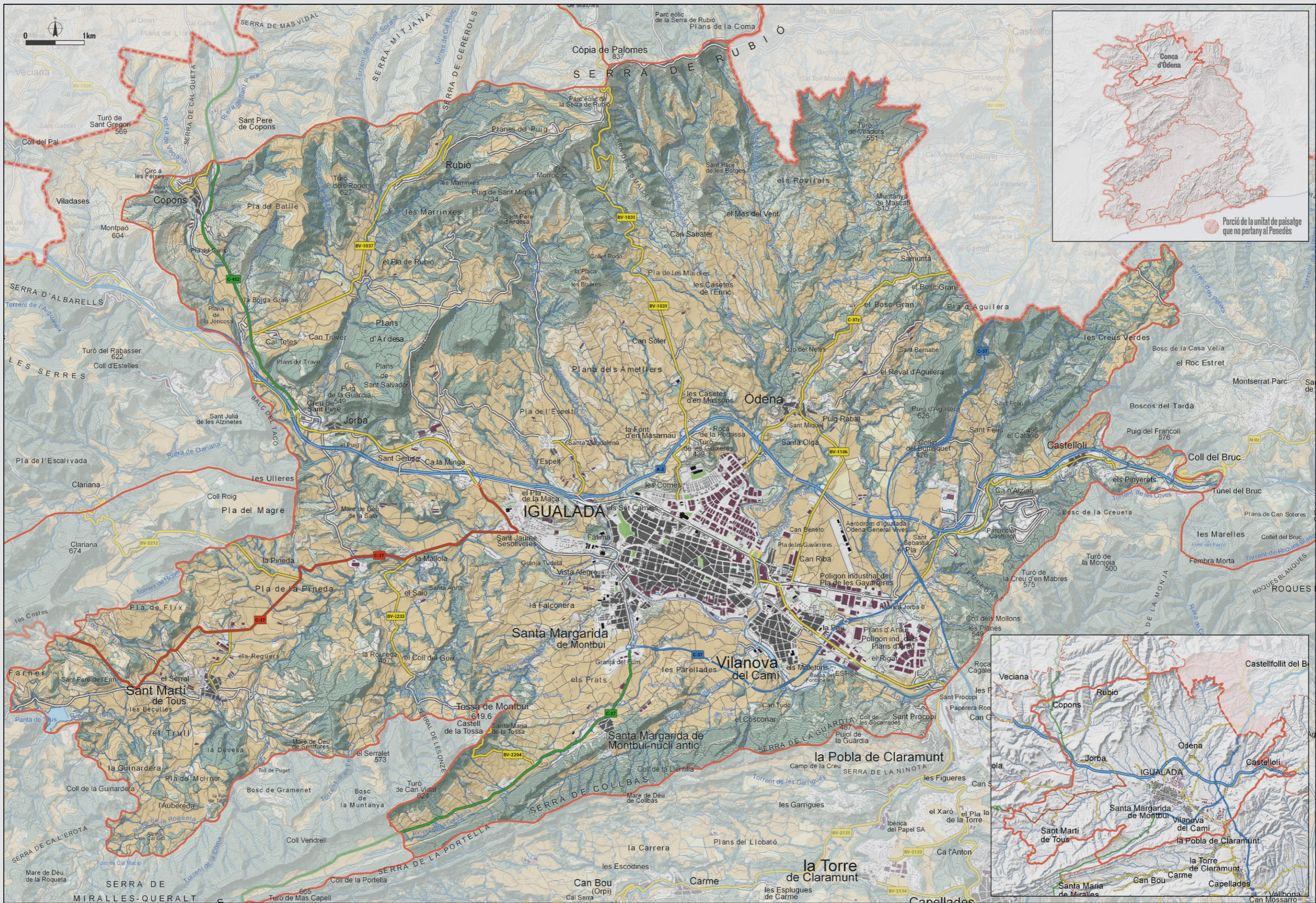
- 35. GR-7 Andorra als PortS**
- 36. Volta a la serra des de la Fou de Tous**
- 37. GR-172 De Bellprat a la Mussara**
- 42. Volta a la Conca d'Òdena**
- 45. Camins de Paper (La Rata-La Pobla de Claramunt-Vilanova del Camí)**
- 77. Camí de Sant Jaume**

Motoritzats

- 1. Igualada-Prats de Rei**
- 2. Jorba-Veciana**
- 3. Collbató-La Panadella**
- 4. Maians-Esblada**
- 5. Igualada-Aguiló**
- 6. Igualada-Esparraguera**
- 8. Vilafranca del Penedès - Igualada**

GRANS USOS I COBERTES DEL SÒL

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAISATGE²

A la Conca d'Òdena s'ha donat una de les seqüències de poblament prehistòric més completes. A les terrasses de l'Anoia (Sant Jaume Sesoliveres) es descobrí una indústria lítica del Paleolític inferior de les més antigues del país. Altres troballes són a Torredenusa (Rubió) i al Saió (Santa Margarida de Montbui). S'ocuparen llocs planers propers als cursos fluvials, però encara no disposaven dels recursos necessaris per alterar el paisatge natural. Amb el Neolític es comença a cultivar la terra i la població es dispersà arreu, defugint del sector sud-est. Hi ha troballes a la Vinya de cal Pessetero (Castellfollit del Boix), a la balma de Torredenusa i la Vinya dels Rogers (Rubió), a ca l'Enric d'Òdena, al Camp del Rector (Jorba), a la Fou i Biosca (Sant Martí de Tous) i a la Mallola (Santa Margarida de Montbui). Les noves maneres de viure degueren provocar petites illes en els espais forestals.

Durant l'edat dels metalls es produí una explosió demogràfica. Una trentena de jaciments provenen de l'edat del bronze, el doble que a la del ferro. Tot i que estaven repartits homogèniament, es poden destacar certs sectors: a ponent i a migdia de Sant Martí de Tous; el nucli urbà d'Igualada; el sector dels Rovirals a Òdena; el sector de la Pobla de Claramunt i el sector de la Mallola-el Saió, a Santa Margarida de Montbui, fruit del moviment migratori de pobles centreeuropeus coneixedors de la metal·lúrgia del ferro. És la primera immigració de la que es té constància a la Conca d'Òdena i la primera transformació important del paisatge natural. Aquesta immigració, afegida a la colonització grega i fenícia, va culturitzar les tribus autòctones donant lloc a la cultura iber, incorporant-la a les civilitzacions mediterrànies. Els ibers de la contrada formaven part dels lacetans, i tot i els nombrosos jaciments, no sembla que comptessin amb assentaments importants, entre els que destaca el del Vilar del Met (Vilanova del Camí) o les restes trobades al massís de la Tossa (a Santa Margarida de Montbui). L'increment de la població significà un augment de la pressió sobre el territori, la qual cosa comportà una major superfície conreada, un augment de

l'explotació dels recursos naturals per a la metal·lúrgia i també del consum d'altres materials lligats a la producció artesanal, provocant el primer retrocés important de la vegetació natural des de l'estabilització climàtica postglacial.

La colonització romana va significar la coexistència amb els assentaments ibers, però també l'establiment de vil·les o explotacions agràries, amb una cinquantena de jaciments identificats repartits a l'entorn d'Òdena. Els més destacats són el Vilar del Met (Vilanova del Camí), Montbui (Santa Margarida de Montbui) i la vil·la romana de l'Espelt (Òdena), que tenen en comú la localització a les millors terres de les rodalies d'Igualada, una especialització en l'agricultura i l'establiment d'una relació econòmica amb el Camp de Tarragona. Alguns historiadors, basats en aquests indicis, assenyalen la possibilitat d'un assentament de certa entitat a l'Igualada actual o als voltants. L'establiment d'aquestes vil·les transformà els espais forestals de les zones planes en un mosaic de conreus intercalats amb fragments de bosc. Els productes eren en part destinats a l'exportació gràcies a la comunicació amb la costa i els seus ports, al que s'hi afegia la via romana que unia Barcino amb Ilerda. Durant el baix imperi la pressió sobre el territori va disminuir, ja que fins passada la conquesta comtal no torna a aparèixer cap testimoni a l'entorn d'Igualada. Al serrat dels Moros (Castellolí) es descobrí una necròpolis tardoromana, que va ser destruïda, i també es localitzà la necròpolis de Can Tard i la teuleria de Can Ripoll a Òdena, dedicada a la producció de teules i maons durant els segles IV-VI aC.

Els visigots van succeir als romans, tot i que la seva petjada és difícil de localitzar. Resten mostres a Vilaclara (Castellfollit del Boix), al pla de Rubió (Rubió) i a la Vinya del Tallaret (Òdena). Vilaclara seguí ocupada i Òdena recuperà el protagonisme. Durant els anys de la ocupació sarraïna, de la que no en resten testimonis, la població degué mantenir-se estable. Només quan la conquesta prengué força, el caràcter fronterer de la contrada provocà el despoblament i

desestabilització dels assentaments. L'any 801 els carolingis establiren la frontera seguint la vall del Llobregat i el Cardener, i el 990 una important secada provocà un nou despoblament. Dels primers documents escrits es pot deduir l'existència vers l'any 1000 de bosc, àlbers, conreus a les terres planes, especialment al voltant dels rius, lledoners, prats i pastures a les zones altes, vinyes, horts i, fins i tot, una zona irrigada al nord-est d'Igualada. També existiren diversos molins i un trull o premsa de vi.

Entre els segles IX i XI l'avanç cristià va ser lent i els territoris incorporats als comtats s'estructuraven en castells termenats que tenien la doble funció de pertànyer a una densa xarxa defensiva i alhora convertir-se en centre d'un terme on s'aglutinava la població. A finals del segle X i inicis del segle XI tota l'àrea ja s'havia distribuït en termes castrals on hi apareixen documentats els castells de Copons, Jorba, Òdena, Montbui, Clariana, la Maçana, Grevalosa, Argencola, Claramunt, Castellfollit del Boix, Maians, Castellolí, Tous i Rubió. El 978 és documentada Igualada (*Aqualata*) i el 1003 l'existència d'una capella permet suposar un poblament format segurament per masos dispersos, aprofitant la fertilitat del lloc, el riu Anoia i l'existència d'una cruïlla de camins. Al llarg dels segles XII i XIII, allunyat el perill sarraí i en ple funcionament del camí ral de Barcelona a Lleida, la contrada es repoblà, creant-se pobles protegits per atreure habitants (carta d'Igualada, 1235). El territori es sembrà de construccions romàniques, fruit de la reestructuració administrativa i religiosa, que esdevingueren unes fites noves en el paisatge.

L'any 1381 Igualada obtenia el privilegi de carreteratge de Barcelona, fet que l'hi donà una funcionalitat comercial que condicionà la fesomia de la ciutat medieval que s'havia anat configurant entorn de les places Vella i del Blat, representant un estímul decisiu per a la demografia i les manufactures. La primera companyia drapera es constituí l'any 1282. Igualada es convertí en un centre neuràlgic i poblacional, la qual cosa

2. Aquest apartat pren com a àmbit tota la unitat de paisatge i el seu contingut és representatiu tant de la part penedesenca com la de les Comarques Centrals.

Restes del castell termenat de Jorba, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional, i situat dalt del turó que domina el poble. David Junyent

comportà una nova transformació del paisatge en detriment del bosc. A partir de l'any 1340 es documenten indústries d'adobament dins les muralles.

Des de les zones elevades que encerclen la unitat es podia divisar tota una sèrie de petits pobles i la considerable extensió urbana d'Igualada. El paisatge inicià la dualitat urbano-rural. A mitjan segle XIV s'entrà en una etapa d'estancament amb la crisi baix-medieval: epidèmies, sequeres, mala qualitat dels camps, plagues, riudes, rivalitats, guerres i la destrucció de bona part d'Igualada (1465). Inicialment, el paisatge pròpiament rural aguantà millor la sotragada que l'urbà, però posteriorment va ser més castigat i la misèria de molts pagesos els obligà a

emigrar. Els camps patiren l'abandonament, en especial els de menor qualitat, cobrint-se de matollar. A finals del segle XV experimentà una lenta recuperació, alterada per nous brots epidèmics. Els gremis prengueren gran vitalitat (blanquers, assaonadors, sabaters, paraires) beneficiats a mitjan segle XVI per un nou corrent d'immigració.

Dels segles XVI al XVIII aquest territori visqué una renovada vitalitat, especialment Igualada, que rebé un fort corrent immigratori dels pobles agrícoles i secaners d'aquest territori, tot i les crisis internes i el bandolerisme. La indústria dels adobats de pells i dels teixits s'escampà i l'impuls de l'agricultura, amb nous cultius procedents del continent americà i en especial la vi-

nya, dotaren d'una notable prosperitat la Conca Òdena. El canvi més significatiu es va produir en el terreny industrial, amb la creixent diferenciació entre les activitats menestrals i industrials, que van produir un considerable augment de la producció gràcies a la incorporació al mercat peninsular i americà. Les indústries amb creixements més notables foren l'espardenyera i la barretera, però la tèxtil i la de l'adobament de pells van ser les que van condicionar decisivament l'especialització econòmica. A partir del 1770 es va establir la indústria cotonera i la d'indianes (estampats). Tot i la tendència positiva, també van existir contrarietats. La Guerra de Successió significà la pèrdua de privilegis per a Igualada (1719), i a partir de la fi del segle XVIII el gremi de paraires entrà en crisi. També el

blocatge anglès del comerç americà representà una greu paralització industrial. El paisatge del segle XVIII modificà sectors naturals per deixar pas als conreus que s'expandiren per tot els plans, especialment la vinya, l'ametller, el cereal i l'olivera. L'aglomeració urbana d'Igualada dominava la visió des de gran part de la unitat, impulsada pel creixement econòmic i demogràfic.

Al segle XIX, la Guerra del Francès comportà la mobilització d'homes, destruccions i tributacions que arruïnaren gran part de la població. L'escassetat d'aliments generada per l'alimentació de l'exèrcit es traduí en una epidèmia de fam que va provocar una mortalitat superior a la causada pel conflicte bèl·lic. Després d'aquesta guerra, la indústria cotonera es convertí en la principal activitat productiva, de manera que Igualada esdevingué un dels principals centres fabrils de Catalunya. Les poblacions properes a Igualada registraren un fort creixement demogràfic. A meitat de segle, però, la indústria cotonera basada en la mà d'obra no s'havia renovat i va entrar en crisi, en contraposició a indrets que optaren per la mecanització per mitjà de l'energia hidràulica o el vapor. La xarxa ferroviària, vital per la nova economia, no arribà fins l'any 1893 (Igualada-Martorell), afegint-se a la manca de recursos hídrics. Tan sols es va mantenir la indústria d'adobament de pells gràcies al caràcter rudimentari que la va deslliurar de la mecanització i l'hi permeté beneficiar-se de mà d'obra excedent de la indústria cotonera i del peonatge agrícola, en part antics rabassaires afectats per la crisi de la plaga de la fil·loxera.

La ciutat d'Igualada cresqué impulsada per l'eufòria econòmica subsegüent a la Guerra del Francès i l'expansió urbana cap al nord rebé un impuls definitiu l'any 1847 amb un pla d'ordenació fins al lliandar amb el terme d'Òdena. L'any 1859 s'iniciaren gestions i el 1925 se l'hi agregaren 600 ha procedents del terme d'Òdena. Alhora la vinya va conèixer extensions inusuals impulsada per la producció vinícola que ocupà el buit dels productors francesos. El paisatge entrà en una dinàmica antròpica on la ciutat

El barri del Rec d'Igualada forma la façana urbana que limita amb el riu Anoia. ICGC, Fons Cuyàs

d'Igualada anà cada vegada guanyant més protagonisme alhora que els nuclis no industrials anaren perdent població, especialment a finals de segle amb l'entrada de la plaga de la fil·loxera. Les vinyes només foren replantades en els terrenys plans, i els cereals, els erms, el bosc i el matollar van ocupar gran part del territori de les antigues vinyes.

A principis del segle XX es va produir la mecanització de l'adoberia, i la indústria tèxtil cotonera experimentà un salt qualitatiu coincidint amb una etapa d'intens desenvolupament industrial, afavorit per la introducció de l'energia elèctrica, l'arribada del ferrocarril, la Primera Guerra Mundial i l'estat d'autarquia imposat pel règim franquista. A partir dels anys 1950 es crearen barris obrers que concentraren la població migratòria, alguns construïts gairebé sense control urbanístic (Fàtima) i altres edificats per l'Obra Sindical del Hogar (Montserrat) o per promotors (Sant Crist). Als anys 1960 però, el fi de l'autarquia va significar una forta reculada per a la indústria cotonera i el continu tancament de fàbriques, iniciant-se l'especialització en el gènere de punt, que ha esdevingut cabdal en l'actualitat, i un increment de la demanda de mà d'obra i d'habitatge que es traduí

en noves extensions de la ciutat d'Igualada. Els nous habitatges s'edificaren a la zona del Poble Sec i al barri dels Set Camins, amb l'avinguda de Barcelona com a eix, però els elevats preus començaren a expulsar població cap els pobles veïns, que van aixecar nous barris en contacte amb Igualada.

Algunes poblacions tradicionalment agrícoles, com Santa Margarida de Montbui, Vilanova del Camí o Òdena, es van veure afavorides pel desenvolupament industrial d'Igualada, instal·lant al seu terme indústries o enviant bona part dels seus habitants a treballar-hi, concentrant prop del 60% de la població comarcal (2001). A l'inici de la dècada de 1980 la unitat acusà amb força la crisi econòmica general, que una vegada remuntada deixà enrere la forta participació de la indústria en el percentatge d'ocupació en front del sector serveis. Tot i l'estancament o col·lapse d'Igualada a partir de finals del segle passat, el seu paisatge ha conegut diverses transformacions, com el canvi d'ubicació de l'estació, que permeté l'eixamplament del passeig Verdaguer, o l'establiment del polígon industrial de les Comes, a la zona nord, que posteriorment també ha esdevingut zona residencial. Els creixements urbans més recents de Santa Margarida de Montbui i de Vilanova del Camí connectaren amb el nucli d'Igualada formant una conurbació sense solució de continuïtat que va diluir els límits urbans i de pertinença, alhora que Igualada s'ha expandit a tocar el seu límit a la zona de Sant Jaume Sesoliveres.

L'ampliació i obertura de noves infraestructures de comunicació, com l'A-2, que uneix Barcelona i Madrid per Lleida i Saragossa resseguint l'antic camí per arribar a l'Aragó i Castella, i que pot considerar-se l'espina dorsal de la unitat, ha comportat que en els municipis per on hi transita o que hi són propers s'hi hagin instal·lat progressivament polígons industrials, logístics i grans superfícies comercials. Així, la superfície ocupada per espais industrials i grans àrees comercials s'ha triplicat en els darrers trenta anys, ocupant en l'actualitat poc més que el con-

junt de les àrees urbanes. Però el creixement més important es va donar en tan sols 20 anys, entre finals de la dècada dels 80 del segle XX i la primera dècada del segle XXI. Com a resultat d'aquesta evolució, la Conca d'Òdena destaca per la gran àrea d'activitat econòmica que, de manera més o menys contínua, s'ha estès pels municipis d'Igualada, de Santa Margarida de Montbui, d'Òdena, de Vilanova del Camí i de la Poble de Claramunt.

La intensificació de polígons industrials i els creixements urbans al voltant d'Igualada ha provocat que els nuclis adjacents a la capital de comarca conformin un continu urbà. Tot i que molts d'aquests polígons compten amb sòl industrial buit, encara són susceptibles d'implantar-se nous sòls industrials.

Altres infraestructures, instal·lacions i equipaments han transformat profundament la fesomia del paisatge d'aquesta unitat, com l'aeròdrom d'Igualada-Òdena, el parc eòlic de la Serra de Rubió II, amb un total de 50 aerogeneradors, o el pantà de Tous, que es va construir amb l'objectiu de regar 400 ha de superfície de terres de conreu, tot i que finalment mai va arribar a funcionar de la manera com es va projectar i tampoc va tenir un aprofitament constant, reduint-se a 100 ha la superfície irrigada.

Per altra banda, la connexió entre l'autovia i la resta de la xarxa de carreteres ha propiciat un augment de la superfície urbanitzada dels municipis més petits, especialment els del sud, amb la proliferació d'urbanitzacions per a primeres i segones residències, que en quinze anys van passar d'ocupar menys de 30 ha (0,2% de la superfície de la unitat) a finals dels anys vuitanta del segle XX a ocupar-ne prop de 370 (2,2% de la superfície de la unitat) en l'actualitat.

Els nuclis urbans, que actualment suposen quasi el 3% de la superfície, van créixer durant els segles XI i XII a partir de la indústria de l'adob de pells. Posteriorment, la indústria tèxtil va portar un gran creixement econòmic. Aquesta

herència industrial ha deixat un rastre d'edificis modernistes industrials i civils sobretot a Igualada. Arran de la crisi industrial de finals del segle XX, Igualada s'ha convertit en un punt logístic entorn una important via de comunicació. Al barri del Rec d'Igualada, edificis fabrils tèxtils se'ls ha donat un nou ús, ja siguin comercials o culturals, així com l'obertura de nous parcs i zones verdes han reconvergit l'espai urbà d'aquest antic barri industrial.

L'expansió dels usos urbans (nuclis, urbanitzacions, polígons industrials i comercials, i infraestructures viàries) durant les darreres dècades, ocupant en l'actualitat fins al 10% del sòl de la unitat, ha fet desaparèixer pràcticament del tot la vegetació arbòria de ribera que ressegua l'Anoia i els seus afluents, formada per salzes, verns i plantacions de pollancre i àlbers, pèrdua que s'ha agreujat per l'extensió de les hortes, fruiters i altres conreus que requereixen rec.

La urbanització del territori s'ha donat bàsicament en detriment dels usos agrícoles i, en menor mesura, de la superfície forestal. Els cultius tradicionals com l'olivera, la vinya i l'ametller han conegut una reducció important des de la dècada dels anys 80 del segle XX. Tot i que encara es mantenen en alguns punts, en aquest període a cavall entre dos segles aquests conreus s'han reduït a menys de la meitat de la seva presència a finals dels anys vuitanta del segle XX. Actualment els cultius predominants són els de cereals, que ocupen un considerable 40% del total de la unitat. En aquesta zona encara perduren murs i cabanes de pedra seca i basses, mentre que les masies s'han transformat amb la construcció de coberts i annexos per a guardar la maquinària, fet que n'ha canviat la fesomia.

Període	Data	Procés històric i fets històrics destacables	Configuració del paisatge
PALEOLÍTIC			
NEOLÍTIC			— Explotacions agropecuàries disperses en petites illes entre els espais forestals.
EDAT DELS METALLS			— Explosió demogràfica, fins a una trentena d'assentaments.
ÈPOCA IBÈRICA			— Increment de població, major pressió sobre el territori, canvis en el paisatge, aprofitament de recursos naturals per a metal·lúrgia, retrocés important de la vegetació natural.
ÈPOCA ROMANA			— Una cinquantena de vil·les i explotacions agràries. — Assentament d'Igualada de certa entitat. — Mosaic de conreus amb fragments de bosc a les zones planes. — Via romana entre Barcino i Ilerda.
EDAT MITJANA	SEGLES IX, X, XI		— Implantació de castells atermanats. — Es documenta Igualada per primera vegada.
	SEGLES XIV, XV I XVI	1381: Igualada, carreratge de Barcelona	— Creixement demogràfic i manufacturer d'Igualada. Draperia i adoberia. — Petits pobles disseminats i centre urbà neuràlgic. — Expansió de l'agricultura, en especial la vinya.
EDAT MODERNA	SEGLE XVIII		— Especialització industrial d'Igualada. — Creixement demogràfic de la ciutat. — Expansió de la vinya, l'ametller, el cereal i l'olivera.
	SEGLE XIX	Arribada de la fil·loxera	— Arribada del ferrocarril. — Pla d'ordenació d'Igualada. — Abandonament de la vinya, excepte en els terrenys plans, i expansió dels cereals, erms, bosc i matollar.
EDAT CONTEMPORÀNIA	SEGLE XX		— Intens desenvolupament industrial a Igualada. — Construcció de barris obrers. — Nous creixements en els pobles veïns. — Aparició de la urbanització dispersa.
	DARRERES DÈCADES DEL SEGLE XX		— Ampliació i expansió de les infraestructures. — Proliferació de naus industrials pel territori. — Desaparició de la vegetació arbòria de ribera. — Expansió de les urbanitzacions. — Periurbanització del paisatge
	SEGLE XXI		— Transformació econòmica d'Igualada: de la indústria als serveis. — Rehabilitació i reutilització del Barri del Rec.

CARÀCTER

CONCA SEDIMENTÀRIA PERIFÈRICA A LA CONCA CENTRAL CATALANA, SOLCADA PEL RIU ANOIA I ELS SEUS AFLUENTS

▼ Conca d'erosió excavada pel riu Anoia i els seus afluent, les rieres de Clariana, de Tous o d'en Maià, d'Òdena, de Castellolí i de Rubió.

▼ Al fons de la conca es genera una morfologia de contrast entre serralada i plana que presenta un interessant valor estètic.

▼ La seva morfologia propicia que tots els punts d'observació d'aquest paisatge siguin visibles entre ells.

▼ La forma de cubeta tancada facilita els fenòmens d'inversió tèrmica, origen de les boires als fons de la conca.

La unitat Conca d'Òdena pertany al grup de climes de muntanya mitjana de serralada costanera, amb una influència mediterrània que troba una esclatxa a l'estret de Capellades, palesa en el règim pluviomètric, amb estius secs i un màxim plujós a la tardor, seguit d'un altre a la primavera. L'altitud determina una disminució de la temperatura i un augment de les pluges al sector perifèric de la conca respecte a la plana interior; les pluges mitjanes oscil·len entre els 500 mm al fons de la conca (505 mm a Igualada), i els quasi 600 mm a les zones més elevades de la perifèria, amb una distribució anual caracteritzada per un màxim equinoccial, amb un clar predomini de la tardor. Els hiverns són freds (5°C al gener a Igualada) i els estius calorosos (23°C a l'agost), amb un ampli contrast tèrmic interanual i diari. La forma de cubeta tancada facilita els règims anticiclònics i per tant els fenòmens d'inversió tèrmica, origen de les boires als fons de la conca i d'un augment de les gelades a l'hivern (44 dies a l'any a Igualada). La percepció que es té quan es forma aquest fenomen meteorològic en el qual hi ha una reducció notòria de la visibilitat acompanyat de temperatures més baixes i, a vegades, amb gel, li dona singularitat respecte a la resta de l'àmbit penedesenc.

La conca d'Òdena constitueix una depressió marginal o perifèrica de la conca Central Catalana, amb una disposició dels materials simple i amb cabussament cap al nord-nord-oest que augmenta progressivament a l'apropar-se a l'extrem sud. La seva gènesi es produí al sí de l'antic mar que ocupava la conca Central: els sediments més fins arrossegats pels rius es depositaven mar endins donant lloc a les roques calcàries i les margues que tant abunden a la comarca de l'Anoia. A causa del plegament alpi, aquest mar quedà tancat i es convertí en un gran llac que es va anar reduint, moment en què es van dipositar, entre d'altres, els guixos d'Òdena. La litologia d'aquesta unitat té una relació temporal directe amb la formació del massís de Montserrat i les rodalies.

La unitat té una forma força circular envoltada per plataformes estructurals o costes gairebé horitzontals, constituïdes per materials més resistents a l'erosió, a conseqüència de la inclinació de les capes que determinen relleus dissimètrics de pendent abrupte cap a l'interior de la conca, i que estructuraven altiplans que sobrepassen els 500 m: el puig d'Aguilera (626 m) al nord-est; les calmes de Rubió al nord-oest; les de Clariana (674 m) a l'oest; les serres de Miralles, de Collbàs i de la Guàrdia al sud, mentre que Igualada, al fons de conca, se situa a 284 m d'altitud. Paisatgísticament, el modelat suau sobre les margues d'Igualada contrasta amb les formes més abruptes que limiten la conca. Aquest fet propicia que alguns d'aquests cims i serres, que tenen una gran visibilitat des de tota la conca, esdevinguin emblemàtics per la població, és el cas dels cims dels Mollons - les Planes, puig d'Aguilera, puig de Sant Miquel, Còpia de Palomes, el pla del Magre i la Tossa de Montbui, i dels fons escènics emblemàtics de la

Tossa de Montbui i la seva extensió cap a l'oest en direcció cap a les serres de Queralt i Miralles, la serra de Rubió, amb la seva extensió fins al puig de Sant Miquel i la serra d'Aguilera.

Morfològicament, es tracta d'una conca excavada pel riu Anoia al seu curs alt en les margues blaves del Bartonian d'origen marí (galeres), característiques de la zona (dipòsits de platja o illa barrera que adquiriran una potència de més de 1.000 m). Gràcies a l'erosió regressiva, l'Anoia, que abocava les aigües a la conca de l'Ebre, va remuntar la divisòria d'aigües que marcava la serralada Prelitoral, traslladant l'escorrentia directament a la Mediterrània. Així, l'Anoia desplaçà la seva capçalera fins les margues meridionals de la depressió Central, eixamplant-la posteriorment gràcies a l'existència de terrenys sedimentaris fàcilment erosionables. Aquesta erosió ha donat lloc a la conca actual i sovint origina una gran concentració de xaragalls que modelen un peculiar tipus de paisatge (*badlands*).

La forma de cubeta tancada facilita els fenòmens d'inversió tèrmica, origen de les boires als fons de la conca. Miquel González Page

També cal destacar la presència de diversos turons que es troben a les proximitats d'Igualada, en condicionar les perspectives visuals i tenen un valor estètic. Es tracta del turó de les Guixeres al nord, i de la muntanya del Pi, al sud que també acullen dos dels punts d'observació d'aquest paisatge. Precisament aquesta morfologia en forma de conca i amb petits turons acabava generant una intervisibilitat entre tots els punts d'observació d'aquest paisatge, és a dir, des de qualsevol dels punts d'observació identificats es poden divisar, com a fites, la resta de punts d'observació.

La Tossa de Montbui (geozona 222) i Sant Procopi-els Mollons (geozona 331) són dos espais d'interès geològic amb valor natural que testimonien l'antic mar interior i les formacions coral·lines que es desenvoluparen a la Conca d'Òdena durant l'Eocè. El relleu tabular de la Tossa de Montbui en el qual es poden trobar fins a diferents estrats d'esculls fa que sigui un exemple poc habitual a escala nacional i internacional del model general d'esculls que precedeixen a un esdeveniment evaporític marí com són els guixos de la formació Òdena. A part, d'aquests espais d'interès geològic reconeguts, també cal destacar l'interès del paratge natural dels Esgavellats de Vilanova del Camí, unes formacions rocoses que, a causa de l'erosió del vent i de la pluja, generen esclatxes que actuen com un laberint on s'hi aplega vegetació de gran interès botànic.

La geologia tan característica de la Conca d'Òdena afavoreix l'aparició d'una morfologia que genera nombroses línies de trencament plana-serralada que presenten un valor estètic. Aquestes línies sobretot estan representades a la part més enfonsada de la conca, al nord, des de més al sud de Jorba fins al mas del Vent, al sud, des de Santa Margarida de Montbui fins l'Empedrat, i a l'entorn del nucli d'Igualada, on la presència dels turons també acaba generant aquest contrast.

L'EROSIÓ DEL RIU ANOIA AL SEU PAS PER LA CONCA D'ÒDENA DEIXA UNA PETJADA PAISATGÍSTICA EN FORMA DE BADLANDS I GORGS

La conca del riu Anoia presenta elements molt característics de zones amb litologia amb presència de margues com són els *badlands*.

El color grisós que creen els talussos dels *badlands*, especialment a les vores dels cursos fluvials, aporta diversitat cromàtica al paisatge de la Conca d'Òdena i genera un gran contrast amb els camps conreats.

Els xaragalls o *badlands* representen un paisatge singular i amb valors estètics i naturals dins del Penedès.

Al llarg del recorregut dels afluents del riu Anoia, com la riera de Veciana, s'hi troben espais singulars vinculats amb l'aigua, com són el Gorg del Nafre i el Gorg Salat.

La xarxa hidrogràfica resta inclosa al curs mitjà de l'Anoia, riu que neix a la mateixa depressió Central Catalana i que per tant mostra un règim molt irregular, lligat al caràcter mediterrani del clima. Els principals afluents del riu Anoia a la Conca d'Òdena són les rieres de Clariana, de Tous o d'en Maià, de Veciana, d'Òdena, de Castellolí, de Rubió i el torrent de les Bruixes.

El riu Anoia, a més, presenta un nivell de base (l'aiguabarreig amb el riu Llobregat) molt baix, fet que permet una forta activitat erosiva a tota la conca, especialment als indrets on dominen els materials tous, produint formes típiques de *badlands* i relleus en forma de costers, que constitueixen turons que són el testimoni dels antics nivells de la depressió Central abans de l'acció erosiva de la xarxa fluvial.

La naturalesa dels materials sedimentaris de la Conca donen un color grisós present als *badlands* que es creen en els talussos de les vores dels cursos fluvials i que són força visibles des

de les diferents vies de comunicació. Destaquen pel seu valor natural i estètic, sobretot perquè el cromatisme quasi invariable de les zones boscoses i dels xaragalls o galeres contrasta amb els canvis cromàtics estacionals dels camps de conreu generant imatges de gran bellesa. De fet, quan hom travessa la unitat no es pot evitar observar la presència dels xaragalls de diferents dimensions que li donen una singularitat física a aquest paisatge. En aquest sentit, cal ressaltar els Esterrers de Ca la Rosària, a Castellolí, i l'espai d'interès natural format per *badlands* situat al sud-oest d'Igualada, al torrent de les Bruixes, on aquestes terres erosionades formen part de la imatge d'Igualada que es té des del punt d'observació de la Tossa de Montbui.

Un altre dels valors naturals i estètics de la Conca d'Òdena també està vinculat amb la xarxa fluvial. Algunes de les rieres que tributen a l'Anoia es caracteritzen per formar salts d'aigua i gorgs singulars. A la riera de Castellolí n'hi ha diversos, com els salts d'aigua i gorgs del Xuclador

El torrent de les Bruixes, on es combinen bosquines i *badlands*, és un dels espais naturals més singulars de la Conca d'Òdena. Observatori del Paisatge de Catalunya

i dels Pèlags, a la riera de la Fou, a Sant Martí de Tous, també destaca el saltant de la Fou de Tous, que té diverses llegendes associades, però és a la riera de Veciana on hi ha els que tenen més entitat, el gorg Salat i el gorg de Nafre. El gorg Salat, és una petita zona humida del municipi de Copons reconeguda pel seu valor natural que acull petites clapes d'albereda, bogars i jonqueres, i pel fet de trobar-se en una àrea predominantment de secà. Al mateix municipi hi ha el gorg de Nafre, a tocar del nucli urbà, on la riera de Veciana ha de vèncer un fort desnivell tot generant un salt d'aigua i una bassa d'aigua als seus peus. A la mateixa zona de Copons també hi trobem vestigis de molins fariners, indústries de riu, que utilitzaven la força de l'aigua.

El riu Anoia, ha estat inclòs dins del projecte de les Vies Blaves promogut per la Diputació de Barcelona, juntament amb el riu Llobregat, i el Cardener, i té com a objectius la recuperació i la descoberta del patrimoni natural i cultural associat als rius. Aquest projecte inclou un pla director urbanístic, aprovat l'any 2020, que té com a objectiu crear un marc urbanístic i territorial adequat per recuperar, difondre i fer accessible els diversos paisatges culturals i naturals situats al llarg de les lleres dels rius Llobregat, Cardener i Anoia. El projecte específic de la Via Blava de l'Anoia ha de dotar de camins adequats per a vianants i mitjans no motoritzats al llarg d'un recorregut de 48 km per l'Anoia, l'Alt Penedès i el Baix Llobregat, amb l'inici a Jorba i la unió a la via blava Llobregat a Martorell. Aquesta via blava aprofitarà el recorregut del parc fluvial entre Vilanova del Camí, Igualada i Santa Margarida de Montbui. En la mateixa línia, cada cop són més les iniciatives locals per posar en valor i dignificar els rius i rieres. Per exemple, recentment s'ha creat el camí fluvial de la riera d'Òdena, inaugurat l'any 2022, que uneix els nuclis d'Òdena i d'Igualada. En la mateixa línia, en un futur es preveuen adequar camins que ressegueixin la riera de Castellolí i el torrent de Güells en el marc del projecte Parc Fluvial Anoia, que té l'objectiu de relligar aquests camins amb el projecte de les Vies Blaves.

COBERTA VEGETAL DOMINADA PER ARBUSTOS, ON LA VEGETACIÓ ARBRADA MAJORITÀRIAMENT ES TROBA ASSOCIADA ALS MARGES DELS CAMPS DE CONREU I ALS BOSCOS DE RIBERA

La coberta arbrada de la Conca d'Òdena és escassa, ja que predomina la plana conreada o urbanitzada, i també a causa de l'erosió dels vessants i talussos amb més pendent. La climatologia i la peculiaritat del substrat margós de la unitat condicionen el tipus de vegetació. En l'actualitat les formacions més abundants són les màquies, brolles, garrigues i prats de teròfits que en conjunt abasten vora del 30% de la superfície de la unitat. Els espais amb coberta arbrada amb prou feines depassen el 14%. Tot plegat propicia que el cromatisme de la unitat sigui força apagat, dominen els colors grisos i ocres del sòl, i els tons verdosos de la vegetació no només són escassos sinó que, a més, es troben esmorteïts.

Les comunitats herbàcies són força abundants, conformen prats secs de teròfits en talussos i erms, on dominen plantes com el llistó (*Brachypodium retussum*) o la botja (*Dorycnium pentaphyllum*), acompanyades de petits matolls, com la farigola (*Thymus vulgaris*) o el romaní (*Rosmarinus officinalis*). En els camps de con-

▼ La coberta arbrada està molt lligada als marges dels camps de conreu i als cursos fluvials tot i que al sector nord hi ha una combinació de matollars i bosquines.

▼ Pel seu valor natural destaquen, tot i que escadusserament, els alzinars amb un dens sotabosc.

▼ Els matollars, que majoritàriament responen a espais cremats en les darreres dècades, ocupen gairebé un 30% de la superfície i són els que caracteritzen el paisatge del nord de la unitat.

▼ Paisatge cromàticament apagat i grisós només alterat pel verd ufanós de la vegetació de ribera associada als rius i rieres que li confereix un valor estètic notable.

reu, en els marges de finques i vora els camins, són freqüents les plantes arvenses i ruderals, com la ravenissa blanca (*Diplotaxise rucoides*), el sarró de pastor (*Capsella burso-pastoris*) o la rosella (*Papaver roheas*). Les garrigues també resulten relativament abundants i, sovint, s'organitzen amb els mosaics de llistonars i matollars. Abunden cap al pla de les Maioles, pla de Rubió i, especialment, pla d'Ardesa, així com el sector de Farner, vora sant Martí de Tous. L'espècie més característica és el garric (*Quercus coccifera*), també apareix l'argelaga (*Genista scorpius*), l'arçot (*Rhamnus lycioides*) i, de manera escadussera, alguna savina (*Juniperus phoenicea*) i algun càdec (*Juniperus oxycedrus*). Tot i que la coberta vegetal és escassa i el paisatge té un marcat caràcter agrari, cal tenir present l'elevat risc d'incendi forestal condicionat per l'abandonament de les feines del camp.

La pràctica totalitat dels alzinars i, especialment, els carrascars, es troben poblats de pins que ocupen els estrats més elevats de les formacions arbrades. Cap a la banda meridional

Els boscos de la Conca d'Òdena es troben principalment entre camps de conreu, als relleus més pronunciats i propers als cursos fluvials. Joan Soler i Gironès

apareixen pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*), que formen masses compactes a la zona del bosc de la Creueta, en el terme de Castellolí, o cap a la banda de la Portella, a Santa Margarida de Montbui. Alguns dels xaragalls que solquen la unitat es troben poblats per peus joves de pi blanc. Cap a la banda nord i en sectors frescals

creix la pinassa (*Pinus nigra*), que molts cops es troba acompanyada per peus de carrasca. Pel que fa a la vegetació de rius i rieres cal dir que estudis botànics del segle XVIII assenyalen la presència d'una rica vegetació de ribera (amb salzes, pollancre i àlbers) vora les ribes de l'Anoia i de les rieres principals. Actualment aquestes comunitats es troben molt malmeses o han desaparegut amb l'ús industrial del riu, amb l'ocupació dels terrenys de la riba per hortes i camps, o bé han estat suplantades per canyars d'*Arundo donax*. Tot i amb això, la presència de torrents i rieres, que han excavat formes capricioses en el terrenys tous, dona lloc a racons amb un valor estètic afegit pel contrast que representen en un paisatge globalment de terres aspres i de secà.

En relació amb els espais protegits, cal citar la presència pràcticament testimonial de tres espais inclosos dins el PEIN: un petit sector de la riera de la Goda (a ponent de Sant Martí de Tous), un reduït sector del sistema Prelitoral Central (al sud de Sant Martí de Tous) i una petita porció de la riera de Clariana (a ponent del municipi de Jorba). A la unitat hi havia un arbre monumental, l'alzina de can Gol a Sant Martí de Tous, amb valor natural, estètic, històric i simbòlic, però l'incendi forestal originat a Santa Coloma de Queralt el juliol del 2021 el va calcinar. Ara bé, també trobem arbres d'interès local com alguns exemplars de pi blanc (els de can Macià, cal Pessetero, can Grimau, can Màrius o can Ramon), una morera (de can Macià), i diverses alzines (de can Sabater, can Torrents, can Roig, can Paloma, can Magí, i alzina de les Dos Branques).

PLANA AMB CONREU DE SECÀ PRINCIPALMENT DE CEREAL, PERÒ AMB RETALLS DE CONREUS D'OLIVERA, AMETLLER I VINYA

El patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena configura bona part del paisatge agrícola, i sovint va acompanyat de retalls de conreu d'olivera, ametller i, en alguns sectors, vinya.

A la Conca d'Òdena hi ha una gran varietat d'elements antròpics, a causa del caràcter planer de la unitat, la presència d'aigua i la seva localització estratègica. Part d'aquests elements responen a la ruralitat de bona part del territori, amb elements dispersos, que evidencien una activitat de caràcter agropecuari.

Els cultius predominants són els de cereals que ocupen un considerable 40% de la superfície de la unitat. A les zones de regadiu properes als rius s'hi troben hortes, fruiters o altres conreus que requereixen rec. L'olivera, la vinya i l'ametller, cultius tradicionals, encara es mantenen en alguns punts, per bé que tot just cobreixen un 5% de la superfície de la unitat. Les masies, que són elements arquitectònics que acompanyen i donen sentit a aquest paisatge agrari, s'han transformat amb l'aparició de la màquina, amb la construcció de coberts i annexos que han canviat les seves fesomies però que indiquen una adaptació, de manera que es pot preveure una permanència d'aquest tipus d'ocu-

▼ Paisatge més o menys planer solcat per la xarxa fluvial, amb retalls de vegetació escadussera i amb zones cultivades tallant geomètricament l'espai i envoltant els nuclis compactes de població.

▼ Destaca l'extensa presència de construccions de pedra seca, sobretot al centre i al nord de la unitat.

▼ Hi destaquen petits relictos d'horta a la zona de Copons i també al voltant d'Igualada.

▼ Espais agraris amenaçats o condicionats pel desenvolupament industrial aprofitant el relleu planer de la Conca.

▼ Actualment hi ha una proposta per a la creació del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, que aglutinaria pràcticament tots els municipis que formen part d'aquest paisatge.

Els conreus predominants són cereals de secà, sovint acompanyats de petits conreus d'ametller i d'olivera o bé formant fileres. Joan Soler i Gironès

pació del territori. Ara bé, cal un exercici per la seva integració paisatgística, la seva ordenació i la localització.

Aquest predomini dels conreus herbacis de secà genera el patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena. Aquest patró, tot i no ser exactament un monocultiu, es caracteritza per una gran abundància dels cultius de cereal distribuït en parcel·les de mida mitjana o gran i que tenen un cert pendent, en combinació amb rieres i torrents on generalment se situen clapes de bosc allargassades. Entre la dominància dels conreus de cereal, també es troben parcel·les amb altres cultius, com l'ametller, l'olivera, la vinya, la colza o el pèsol. Els petits nuclis de població o veïnats rurals i una gran quantitat de poblament aïllat en forma de masies acaben de configurar aquest patró que es distribueix al voltant d'Igualada, en zones com el pla de l'Espelt, la plana dels Ametllers, l'entorn de Sant Martí de Tous, al sud de Vilanova del Camí i de Santa Margarida de Montbui, el pla de Rubió i al nord del nucli d'Òdena.

Un altre element sovint associat als patrons agrícoles i agroforestals, és la presència de pedra seca, de valor estètic, històric i simbòlic, molt present als municipis d'Òdena i Castellolí, als vessants de la serra de Rubió i el conjunt del municipi de Copons, al pla de l'Espelt, la plana dels Ametllers i fins a Jorba, i tot l'entorn de Sant Martí de Tous. Enmig d'aquest conjunt de paisatge de la pedra seca hi destaca l'abundància de barraques pedra seca a l'entorn del nucli urbà de Copons, i al sector del pla de l'Espelt i a la plana dels Ametllers. A l'inventari col·laboratiu Wikipedra hi consten 547 construccions de pedra seca el mes de març de 2022, amb un clar predomini de les barraques.

A Copons hi destaca un conjunt d'horts situats a l'oest del nucli urbà que presenten un alt valor històric i estètic degut al seu sistema de parcel·lació i regadiu propi i singular. És un espai d'alt interès etnològic i antropològic que descriu un sistema molt particular d'aprofitament de la

A Copons destaquen els conreus d'horticultura, un dels pocs relictos a la unitat. Joan Soler i Gironès

terra i l'aigua. Per altra banda, resseguint el riu Anoia, entre Igualada i Vilanova del Camí, també trobem diverses zones d'horta.

Una altra activitat agrícola de la unitat és l'apicultura, que s'ubica especialment al sector oest, al voltant del poble de Sant Martí de Tous i a l'oest de Santa Margarida de Montbu.

En general, les explotacions agràries són poc competitives per la falta de serveis de transformació i promoció de la producció que afavoreix la progressiva transformació del paisatge agroforestal de secà. Per una banda, es probable preveure el manteniment de l'estat actual del patró agrícola singular dels conreus de secà, sempre que les condicions socioeconòmiques ho permetin. També és possible que en funció de com evolucioni el desenvolupament urbanístic, l'increment de superfícies urbanes es realitzi

en detriment de terres de conreu, de manera que es produiria una disminució de la superfície agrària útil i, també, un canvi en la percepció de moltes zones rurals, especialment de l'entorn de la conurbació d'Igualada. Els darrers anys ha revifat l'interès per a la implantació d'una nova gran àrea industrial-logística d'un 200 ha, a can Morera (a l'oest del municipi d'Òdena) o en altres ubicacions properes a la conurbació d'Igualada (proximitats de Jorba o sud o sud-est d'Igualada), tal com estava previst en el Pla director urbanístic (PDU) de la Conca d'Òdena aprovat l'any 2008 i en el document d'avanç del PDU de l'activitat econòmica de la Conca d'Òdena, de l'any 2020, i que també implicarà modificacions puntuals del PDU de l'any 2008. Aquests projectes derivats del PDU han generat un intens debat i l'oposició d'aquells col·lectius que defensen els valors agraris dels terrenys on es volen implantar les àrees d'activitat econòmica.

Per posar en valor l'interès d'aquests espais agraris, per la seva potencial riquesa en varietats tradicionals i espècies silvestres útils, i per dinamitzar el territori i fomentar el consum de proximitat i qualitat, els darrers anys ha nascut la iniciativa de crear el Parc Agrari de la Conca d'Òdena impulsada pel Col·lectiu Eixarcolant, una entitat social que vol recuperar els usos tradicionals, preservar el patrimoni natural i cultural i afavorir el desenvolupament d'un model agroalimentari de proximitat més sostenible i saludable. La proposta pretén delimitar aquest parc agrari en el conjunt dels 15 municipis que conformen la conca en sentit ampli. En formarien part: Argençola, Capellades, Carme, Castellolí, Copons, Jorba, Igualada, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt, Òdena, Orpí, Rubió, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí, amb un total de 372,18 km² i una població aproximada de 80.820 habitants. El projecte també aposta pel desenvolupament d'activitats econòmiques dinamitzadores associades a l'activitat agrícola i al territori i que esdevingui un motor econòmic generant ocupació al voltant del sector agroalimentari.

La creació de marques de reconeixement dels productes agraris que es fan al territori ja està en marxa al municipi de Copons on s'hi produeix el cigronet de l'Anoia, una varietat autòctona que fins i tot compta amb una associació de productors i elaboradors. Igualment, existeixen altres iniciatives que pretenen posar en valor el paisatge de la Conca d'Òdena, com les jornades de les Plantes Oblidades, impulsades pel mateix Col·lectiu Eixarcolant i de les quals ja se n'han celebrat cinc edicions, o la iniciativa de l'entitat Per la Conca que ha elaborat un mapa virtual de paisatge a partir de fotografies fetes per veïns i veïnes del territori.

IGUALADA ACULL UN PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DIVERS I EL BARRI DEL REC ÉS EL MÀXIM EXPONENT DEL SEU PAISATGE URBÀ

- ▼ La ciutat d'Igualada destaca com a centre urbà, que s'estén i connecta els nuclis urbans més propers.
- ▼ Gran tradició d'indústries tèxtils i d'adobament de pells, actualment recordades al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia amb edificacions encara existents al barri del Rec d'Igualada.

- ▼ El nucli antic, situat al voltant de la plaça porxada de l'Ajuntament, conserva carrers, passatges i travessies d'origen medieval amb notable valor històric.
- ▼ Abundància de patrimoni modernista (industrial i civil) de la ciutat d'Igualada, com ara l'asil del Sant Crist o el Sindicat Agrícola o Sindicat de Vinyaters de l'arquitecte Cèsar Martinell.
- ▼ Diferents esdeveniments multitudinaris com el REC.O Experimental stores o l'European Balloon Festival són un atractiu per la Conca i li donen un valor social.

El barri del Rec d'Igualada és un conjunt amb valor històric, estètic i identitari que pot esdevenir clau pel futur de la ciutat. Joan Soler i Gironès

Actualment la ciutat d'Igualada s'ha reconvertit en un centre important de serveis i, en decaure la seva indústria, ha potenciat el seu paper de punt logístic a partir de la reconversió de l'N-II en l'Autovia A-2. A altres zones del nucli, al barri del Rec, el seu símbol del passat industrial, antigues fàbriques tèxtils i adoberies que ja no són productives s'han anat rehabilitant i reutilitzant a altres usos comercials o culturals, tot i que encara es conserva part de l'activitat industrial. Aquesta reconversió i ampliació de l'entramat igualadí ha afectat la morfologia original de la ciutat afavorint l'existència de paisatges banals de poca coherència estètica. També ho són la progressiva instal·lació d'activitats econòmi-

ques i equipaments al llarg dels principals eixos viaris creant el fenomen de carretera-aparador a les entrades i sortides de la capital de l'Anoia, que caldria endreçar i millorar estèticament.. De la mateixa manera, a l'accés per Sant Jaume Sesoliveres, a l'avinguda del Pla de la Maça, també hi ha un creixement residencial urbanitzat però no desenvolupat que caldria prioritzar abans d'ocupar nous espais urbanitzables o planificar-ne de nous.

Els edificis del barri del Rec estan considerats com un valor patrimonial, històric, artístic, estètic i identitari. La prosperitat industrial ha desaparegut, però ha deixat un patrimoni ar-

quitectònic que pot esdevenir clau per al futur de la ciutat. Les velles fàbriques i adoberies, el canal del rec, els carrerons que puguen i baixen, els contraforts, tot això forma un conjunt històric amb una personalitat tan accentuada que es converteix en un valor afegit per a Igualada. La creació de nous parcs i zones verdes, com el parc de Vallbona, el parc de l'Estació Vella, i el parc de Garcia Fossas, són una mostra de la voluntat de reconversió de l'espai urbà. També cal destacar la creació a l'any 2009 de l'associació Amics del Rec d'Igualada per demanar la preservació dels valors d'aquest barri industrial que, tot i les iniciatives i projectes mencionats, en la seva major part resta abandonat, amb diverses

edificacions en mal estat de conservació i amb un elevat risc d'esfondrament.

El Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia ocupa actualment dos edificis industrials reconvertits i reutilitzats amb una nova visió sociocultural, esdevenint un important valor social d'aquest paisatge. Cal Boyer és una antiga fàbrica tèxtil cotonera del finals del segle XIX i cal Granotes es una adoberia construïda el segle XVIII. Ambdós edificis conserven estructura i elements propis de la seva original funció.

Igualada, a més, forma part del camí de Sant Jaume en el tram del recorregut que surt de

Montserrat. El conjunt històric artístic més important de la ciutat és l'església de Santa Maria (o església Gran), originària del segle XI, tot i que l'actual edifici data bàsicament del segle XVII. Altres edificis religiosos amb valor històric com són: la capella de la Mare de Déu de Montserrat, l'església del Roser, la capelleta dedicada a l'Arcàngel Sant Miquel, i l'església de la Mare de Déu de la Soledat.

El nucli històric, situat al voltant de la plaça porxada de l'Ajuntament, conserva carrers, passatges i travessies d'origen medieval. El modernisme és un estil que es troba molt present en el nucli d'Igualada amb més d'una trentena d'exponents i que presenten valor històric i simbòlic com cal Franquesa, cal Ratés, cal Sabater, el celler i molí d'oli del Sindicat Agrícola o Sindicat de Vinyaters de l'arquitecte Cèsar Martinell. L'asil del Sant Crist és un dels elements més singulars d'Igualada per les dimensions i exuberància arquitectònica. Es troba al Pla de Sant Agustí, una de les àrees d'expansió urbana, i ocupa una illa sencera. Es va començar a construir l'any 1931 amb línies bàsiques pròpies del modernisme. Tot i la presència d'aquestes edificacions singulars que donen valor estètic i històric a la ciutat, també hi ha diverses edificacions contemporànies sense cap valor arquitectònic que per la seva alçada sobresurten de l'entramat urbà i tenen una incidència negativa en el paisatge urbà. Es tracta especialment d'un edifici de l'avinguda Àngel Guimerà i d'un altre de l'avinguda Doctor Pasteur, que són especialment visibles des de punts d'observació externs al nucli, com el turó de les Guixeres, la Tossa de Montbui o el castell de Claramunt, o de carreteres com la C-37.

En l'entramat urbà d'Igualada, a part de diversos parcs i jardins públics que tenen un valor social, també destaca el passeig de Mossèn Jacint Verdaguer, un passeig arbrat de més d'1,5 km que creua gairebé la ciutat de punta a punta, i que esdevé un espai amb valor estètic i d'ús social remarcable. També amb valor estètic, destaca el passeig arbrat de la rambla de Sant

Isidre i la rambla del General Vives, dins del nucli antic.

Hi ha altres elements que presenten valors estètics, com els carrers que limiten amb espai obert, com són la ronda del Rec, a Igualada, o la ronda oest i la ronda sud, a Vilanova del Camí, es tracta d'espais on es pot observar un bon encaix entre l'espai urbà i l'entorn agrícola o fluvial. No obstant això, al paisatge periurbà de la ciutat hi cal una ordenació territorial d'integració paisatgística on coexisteixen usos industrials, logístics i residencials en un espai molt reduït i que resta envoltat de terrenys agraris i forestals. En aquest límit amb l'espai obert, concretament a l'est del polígon industrial de les Comes, també

Cementiri Nou d'Igualada obra de l'arquitecte Enric Miralles. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Esther Celma Fe)

cal destacar el el parc del nou cementiri d'Igualada, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional l'any 2021, en la categoria de Monument Històric. L'espai, amb valor estètic, històric i simbòlic, va ser dissenyat pels arquitectes Enric Miralles i Carme Pinós, guardonats amb el Premi FAD d'Arquitectura l'any 1992. Es tracta d'una de les obres més singulars de l'arquitectura funerària contemporània de Catalunya i d'un espai que, a part de la seva funció de cementiri, es va idear com un indret per passejar, de reflexió i diàleg amb la natura. En la mateixa línia de posada en valor del paisatge de l'entorn d'Igualada, també cal mencionar el projecte de recuperació de les antigues guixeres del turó de les guixeres, al nord d'Igualada. La intervenció, realitzada l'any

El riu Anoia al seu pas per la ciutat d'Igualada. Observatori del Paisatge de Catalunya

2018 per Batlle i Roig Arquitectura, va rebre el premi World Architecture Festival del 2018, i facilita l'accés al turó des de la ciutat a través d'un camí accessible i de l'habilitació d'un punt d'observació.

Moltes poblacions veïnes han crescut a remolc d'Igualada fet que els ha comportat reptes de desenvolupament i noves remodelacions urbanístiques, com la posada en marxa del projecte "Defensa del riu Anoia", que a Vilanova de Camí va transformar tota la zona del riu per convertir-la en un espai destinat al lleure i a l'esport.

A la ciutat es celebren alguns esdeveniments que dinamitzen econòmicament la ciutat d'Igualada com la fira d'aeronàutica esportiva, que des de l'any 1993 té lloc cada any a les instal·lacions de l'aeròdrom d'Igualada-Òdena; el Rec.0 Experimental stores, que des del 2009 transforma les antigues adoberies del barri del Rec en espais de moda i cultura; el Zoom Festival Internacional de Continguts Audiovisuals de Catalunya, des de 2009; el festival de fotografia FineArt Igualada, des del 2012, i l'European Balloon Festival, una concentració internacional de globus aerostàtics des de 1997.

ELEMENTS PATRIMONIALS HISTÒRICS COM CASTELLS I ESGLÉSIES CORONEN ELS PETITS TURONS ENMIG DE LA ZONA DEPRESSIVA CARACTERÍSTICA DE LA UNITAT

▼ Destaquen els elements de defensa presents a bona part dels municipis de la unitat, entre els quals els castells d'Òdena, de Jorba i, especialment, el de Sant Martí de Tous, que esdevenen fites dalt de turons.

▼ Abundant patrimoni eclesiàstic amb capelles romàniques a Òdena, Sant Martí de Tous i Copons, o les esglésies gòtiques de Jorba i Rubió.

Al centre de la unitat, al terme d'Òdena, la romanització hi va deixar empremta com demostra l'excavació de la vil·la romana de l'Espelt habitada des dels segles II-I aC, que estructurava una unitat de producció agrària, amb activitat agropecuària, així com la del jaciment de la teuleria tardoromana de can Ripoll dels segles IV-VI aC, dedicada a la producció de teules i maons. La repoblació cristiana va donar lloc a la construcció de castells termenats com el de Sant Martí de Tous o el castell d'Òdena. Aquest darrer està situat sobre un tossal de guix i en resta la torre de planta poligonal d'onze cares i un alçat lleugerament piramidal. A la Conca d'Òdena hi ha altres castells o torres defensives medievals, tot i que la majoria es troben en ruïnes o han desaparegut, com són els de: la torre del Pi i el castell d'Ocelló (Santa Margarida de Montbui), el Castellot de Joveró (Jorba), el castell de Jorba, el castell de Rubió, el castell d'Ardesa (Rubí), i el castell de Copons.

El castell de Sant Martí de Tous, considerat monument d'interès pel seu valor arquitectònic, conserva la torre intacta. Des de l'interior del castell s'accedeix a la capella, actualment d'ús privat, sota la qual hi ha una cambra de doble

volta i un llegendari passadís, que té l'entrada ensorrada. Altres llocs propers d'interès són l'ermita de la Mare de Déu de Sentfores, que acull un destacat aplec i és font de la llegenda de la verge de Sentfores, i la petita església romànica de Santa Maria de Roqueta vora les restes del castell de Roqueta. Relacionat amb el patrimoni, també és especialment interessant la ruta de les cabanes de pedra seca, que es promociona a la localitat i que permet descobrir algunes d'aquestes edificacions que, juntament amb els murs de pedra seca, configuren bona part dels paisatges rurals de la Conca d'Òdena. Entre altres, a la zona es poden veure la cabana de la casa Gran, la de ca la Quica, de cal Brufau o la de l'Aubereda.

Altres llocs d'interès són la senzilla i elegant capella romànica de Sant Miquel d'Òdena edificada al segle XI i la restaurada església romànica de Sant Bernabé del segle XII. Un exemple de patrimoni industrial el trobem al nucli d'Òdena, on prop del castell es conserven dues instal·lacions (forns per coure el guix) de la pedrera de la "Productora", vestigi de la importància que va tenir l'explotació d'aquest mineral com una de les principals activitats industrials de la Conca d'Òdena en els segles XIX i XX.

La Conca d'Òdena disposa de diferents béns patrimonials com la capella romànica de Sant Miquel d'Òdena. Araceli Merino

La població de Jorba, conserva l'església parroquial de Sant Pere d'estil gòtic tardà (1551-1558), d'aspecte auster i un cert aire de fortificació. Un altre edifici rellevant és l'església romànica de Santa Maria de la Sala. Molt proper al poble, a dalt d'un turó, destaca la fita del castell de Jorba, parcialment en ruïnes, on des del 2018 s'han realitzat diverses actuacions de consolidació i d'adequació paisatgística del recinte emmurallat. Una construcció civil interessant i també situada a les proximitats de Jorba, és el pont del Comte d'Aranda construït al segle XVIII i que va permetre que el camí ral entre Barcelona i Lleida salvés la riera de Rubió.

En el poble de Copons, situat a l'antic camí reial de Calaf, l'església parroquial de Santa Maria, inicialment una construcció romànica, data de finals del segle XVIII i consta d'una nau de grans proporcions i un campanar octogonal. Sant Pere de Comalats, construïda entre els segles X i XII, de factura romànica, ha suportat diverses reformes després de la seva construcció. Són de destacar el carrer i la plaça major, i diverses cases com, can Poldo, cal Segura, o el molí de Madora antic molí paperer.

Rubí, amb vestigis de la cultura megalítica com són el dolmen dels Tres Reis o el sepulcre de les Maioles, conserva un conjunt patrimonial rellevant constituït per l'església de Santa Maria, un edifici d'aspecte fortificat amb una torre-campanar i un baluard, així com les restes del castell. També són remarcables algunes masies com la del mas de Pedrafita, construïda als segles XVI i XVII, que té adossada una capella romànica, o la Casa Berenguer, un edifici amb estructura de masia i elements modernistes incorporats.

Finalment, també cal destacar el castell de Claramunt, situat al límit amb la unitat veïna de les Valls de l'Anoia però que constitueix una de les fites dalt d'un turó més rellevants de la Conca d'Òdena i també esdevé un excel·lent mirador de tota la unitat.

ELS PETITS NUCLIS, LA MAJORIA DE CARÀCTER RURAL, I ENVOLTATS D'AMPLIS MOSAICS AGROFORESTALS, AFEGEIXEN UN VALOR PAISATGÍSTIC MOLT IMPORTANT

- ▼ Tret d'Igualada i rodalies, on destaca pel seu caràcter industrial de passat i present, la unitat s'identifica per la ruralitat del paisatge.
- ▼ Els nuclis de Rubió, Òdena, Jorba i Sant Martí de Tous esdevenen una fita en el paisatge pel fet de situar-se en el vessant d'un turó amb una construcció defensiva a la part més alta.

- ▼ L'Espelt, les Casetes d'en Mussons, el Raval d'Aguilera, Sant Genís i Ca n'Alzina són nuclis rurals poc transformats que s'ubiquen enmig de l'espai agrícola.
- ▼ La carretera C-241c a les proximitats dels nuclis d'Igualada i de Sant Martí de Tous destaca per la presència de nombrosos trams amb fileres arbrades o plantacions d'alineament que li atorguen valor estètic i històric.

mitar sectors de creixement residencial nous. La transformació més important es preveu en el sòl urbanitzable ja existent. En aquest sentit, cal tenir present els diversos creixements residencials annexats als nuclis de Santa Margarida de Montbui, concretament al carrer de Salvador Dalí, i també el carrer Constància del nucli de Castellolí, que estan urbanitzats però no desenvolupats i que caldria prioritzar abans d'ocupar nous espais urbanitzables o planificar-ne de nous.

Els nuclis de població de la Conca d'Òdena presenten diversos valors estètics, ja sigui envoltats d'espais agrícoles i de muntanyes, com Copons, o per la seva disposició en el vessant d'un turó amb una construcció defensiva a la part més alta, com aïllats el cas dels nuclis de Rubió, Òdena, Jorba i Sant Martí de Tous. Tots ells esdevenen fites visuals d'aquest paisatge. Per altra banda, també hi ha alguns petits nuclis rurals aïllats que s'ubiquen enmig dels camps i no han tingut un extens creixement urbanístic contemporani, com en el cas de l'Espelt (Òdena), les Casetes d'en Mussons (Òdena), el Raval d'Aguilera (Òdena), Sant Genís (Jorba) i Ca n'Alzina (Castellolí).

El paisatge rural de la Conca d'Òdena presenta una trama viària d'arrel històrica de traça menuda però molt capil·lar, que relliga els nuclis de població, amb una inserció harmònica amb el paisatge. En aquest sentit, hi ha diversos trams d'aquesta xarxa viària que conserven les fileres arbrades o plantacions d'alineament que histò-

ricament les havien emmarcat. Especialment destaca la carretera C-241c a les proximitats d'Igualada i de Sant Martí de Tous, amb nombrosos trams arbrats, però també en trobem a la carretera C-37 al seu pas pel nucli antic de Santa Margarida de Montbui i a l'accés al nucli de Copons. Aquests elements vegetals singularitzen aquestes vies, afavoreixen la seva integració amb l'entorn, fan d'espai de transició cap a l'interior de les poblacions i incrementen la qualitat del paisatge dels entorns on s'ubiquen.

Pel que fa a les extensions urbanes més enllà d'Igualada i Vilanova del Camí, els assentaments urbans de Santa Margarida de Montbui i Òdena són els que tenen una major extensió de sòl urbanitzable, sobretot comparat amb altres nuclis com Castellolí, Jorba o Sant Martí de Tous. Tot i les previsions dels diversos instruments de planificació actuals, després dels efectes de la crisi immobiliària a partir de 2008 i de l'important nombre d'habitatges i solars buits, no sembla que la dinàmica a mig termini sigui la de deli-

El nucli de Jorba esdevé una fita en el paisatge al situar-se en el vessant d'un turó amb el castell a la part més alta. Jorge Franganillo

PES ECONÒMIC I SOCIAL DELS PETITS I MITJANS POLÍGONS INDUSTRIALS, ESPECIALMENT A L'ENTORN DE LA CONURBACIÓ D'IGUALADA

- ▼ La superfície ocupada per polígons industrials i àrees de serveis és molt elevada, en part propiciada pel caràcter planer d'aquest paisatge.
- ▼ La transformació més intensa s'ha produït a les carreteres d'accés al nucli d'Igualada (pel nord amb Sant Maure i per l'est amb Vilanova del camí).
- ▼ Els creixements industrials sovint porten associades dinàmiques poc integrades en el paisatge, com construccions discordants, àrees d'aparcament, carreteres-aparador, o punts de concentració de cartells publicitaris.

A l'entorn de la conurbació d'Igualada, que coincideix amb els àmbits més planers de la unitat, es conformen diversos espais d'activitat industrial o de serveis, com el polígon de les Comes, que és el de major extensió, el Pla de les Gavarreres, els Plans d'Arau, Pla de Rigat, Riera de Castellolí i Plans de la Tossa, que en el seu conjunt ocupen una mica més del 3% de la superfície de la unitat, i que han generat un paisatge en general poc endreçat. És habitual que aquests polígons vagin acompanyats de dinàmiques de transformació paisatgística que generen impactes en el paisatge, com són algunes construccions discordants, grans àrees d'aparcament, carreteres-aparador, o punts de concentració de cartells publicitaris. La transformació més intensa s'ha produït a les carreteres d'accés al nucli d'Igualada (pel nord amb el polígon de Les Comes i per l'est amb Vilanova del camí). Aquesta proliferació de naus industrials juntament amb els creixements urbanístics, fan que la ciutat d'Igualada esdevingui un continu urbà amb els nuclis de Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí i pràcticament també amb el nucli d'Òdena. Un creixement excessiu de la superfície urbana i industrial pot desafavorir la identitat d'Igualada i de les poblacions properes. En aquest sentit, la possible implantació de noves àrees industrials-logístiques, algunes de grans dimensions, tal com estava previst en el Pla director urbanístic (PDU) de la Conca d'Òdena aprovat l'any 2008 i en el document

Polígon industrial Plans d'Arau, a la Pobla de Claramunt. Observatori del Paisatge de Catalunya

Ronda sud d'Igualada entre els polígons industrials de Pla de les Gavarreres i el Pla de Rigat. Departament de Territori

d'avanç del PDU de l'activitat econòmica de la Conca d'Òdena, de l'any 2020, contribuiria negativament a aquesta identitat.

Actualment, com a resposta a la conjuntura econòmica desfavorable de la zona, des dels anys 90 del segle XX es treballa per a potenciar un escenari que afavoreixi la creació de noves empreses, productes i serveis. Aquest escenari de futur se centra, entre altres qüestions, en millorar la imatge conjunta dels polígons, en remarcar la disponibilitat de sòl industrial i en destacar l'elevat grau de centralitat d'aquesta unitat. En aquest sentit, doncs, s'espera la correcció dels elements que conformen els entorns físics dels polígons preexistents, la implantació de noves empreses però, també, el desenvolupament de nous polígons d'activitat econòmica. Cadascuna d'aquestes actuacions hauria de millorar, unificar i garantir la inserció paisat-

gística dels polígons industrials tant pel que fa als espais lliures vertebradors com al projecte arquitectònic, així com en la correcció de les dinàmiques abans esmentades.

EL CARÀCTER PLANER DE LA UNITAT AFAVOREIX EL PAS DE DIFERENTS TIPUS D'INFRASTRUCTURES AMB UNA ALTA INCIDÈNCIA SOBRE EL TERRITORI

▼ La infraestructura viària és notable, especialment per la presència de dos eixos viaris bàsics i molt transitats com són l'autovia A-2 i la C-15/C-37.

▼ Diversos trams de les carreteres C-37, la BV-2202 i C-241c i C-241e, i de la BV-1031 són panoràmics i permeten gaudir d'escenes paisatgístiques de gran valor.

▼ L'aeròdrom Igualada-Òdena permet reconèixer el paisatge de la Conca des de l'aire.

▼ L'embassament de Tous permet fer ús del regadiu i mantenir un ecosistema a la riera de Tous.

▼ Els aerogeneradors de la serra de Rubió destaquen per l'ocupació de la carena d'un dels perfils emblemàtics de la unitat.

▼ Tres línies elèctriques de molt alta tensió creuen la unitat de nord-oest a sud-est

▼ Per la seva dimensió i característiques destaca l'abocador de residus perillosos de classe III de Castellolí.

L'autovia A-2, pot considerar-se com l'espina dorsal de la unitat i un dels principals eixos viaris del país. Així, tots els municipis pels quals transita aquesta autovia, o que hi són propers, han vist progressivament com polígons industrials, logístics i grans superfícies comercials s'hi han instal·lat en les proximitats. De la mateixa manera, la connexió entre aquesta autovia i la resta de la xarxa de carreteres ha propiciat un augment de la superfície urbanitzada dels municipis més petits, especialment els del sud, amb la proliferació d'urbanitzacions per a primeres i segones residències. L'altra carretera vertebradora de la mobilitat de la Conca d'Òdena és la C-15, que continua cap al nord en direcció Manresa per la C-37. Aquesta carretera actua de nexa entre la Conca d'Òdena, la Plana del Penedès i el litoral penedesenc. La connexió entre la C-15/C-37 i l'A-2 al nord-est d'Igualada acaba generant un nus d'infraestructures molt visible i amb diversos espais intersticials sense ús. El mateix passa amb el nus de comunicacions que connecta l'A-2 amb l'N-IIa a Jorba i amb la C-37z entre Igualada i Òdena, així com amb el pas de

l'A-2 per la riera de Castellolí. En relació amb l'A-2, també cal tenir present que l'any 2018, el ministeri de Foment del Govern espanyol va proposar ampliar els carrils de l'A-2 entre Martorell i Igualada i l'any 2022 ha sortit a exposició pública l'avantprojecte.

Per altra banda, també hi ha diversos trams de la carretera C-37, al seu pas per la serra de la Portella i prop del puig de l'Aguilera, de la BV-2202 i C-241c i C-241e a Sant Martí de Tous, en direcció a Igualada; de la BV-1031 al seu pas pel parc eòlic de la Serra de Rubió, i al seu pas per can Soler, en direcció Igualada; que són panoràmics i permeten gaudir d'escenes paisatgístiques de gran valor visual.

Per tal de millorar la connexió de la xarxa ferroviària del Penedès, el Pla territorial parcial del Penedès recull la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari que creuarà transversalment la Conca d'Òdena i enllaçarà amb el corredor mediterrani per Martorell. També es preveu la millora de la carretera C-37, entre la ronda sud

L'aeròdrom d'Igualada-Òdena permet conèixer el paisatge de la unitat des de l'aire. Pere Ribalta

d'Igualada i Santa Coloma de Queralt. Caldrà estar amatents a la seva integració paisatgística, tant en el propi traçat com en els acabats.

Un altre element nou del paisatge és la infraestructura de l'aeròdrom d'Igualada-Òdena. Les activitats que se li associen (vol sense motor, ultralleugers, globus aerostàtics, fira i festival aeri, etc.) faciliten la possibilitat de conèixer la unitat des de l'aire. Aquest espai està emplaçat estratègicament pel que fa al servei d'emergències ja que també és la seu de mitjans aeris dels Bombers de la Generalitat de Catalunya.

A la zona de la serra de Rubió durant la primera dècada del segle XXI es va instal·lar el parc eòlic de la Serra de Rubió, amb un total de 50 aerogeneradors per a l'aprofitament de l'energia eòlica. Cal destacar que són artefactes industrials que s'han instal·lat sobre fons escènics emblemàtics i amb una alta exposició visual, com és la mateixa serra de Rubió, fet que ha provocat la l'alteració en la percepció dels mateixos.

En alguns indrets de la unitat, com al límit entre els municipis d'Òdena i Castellolí sobre l'A-2, a Jorba sobre l'N-II o sobre l'Hostal del Ganxo, hi apareixen activitats extractives i abocadors generalment molt visibles per la seva situació o extensió, fet que implica una distorsió en la percepció del paisatge. L'abocador de residus perillosos de classe III de Castellolí, de titularitat

Línies d'alta tensió creuen la unitat generant una certa incidència visual. Joan Soler i Gironès

L'embassament de Tous, a la zona limítrofa de la unitat, permet fer un ús de l'aigua pel regadiu i dotar de valor estètic la unitat. Joan Soler i Gironès

pública i únic a Catalunya ha anat estenent la seva superfície, passant d'una capacitat inicial de 120.000 m³ i fins als 2.100.000 m³. En diversos moments, aquesta instal·lació ha generat preocupació entre els veïns de la Conca d'Òdena. També, a Castellolí, hi trobem un circuit automobilístic que genera cert impacte sonor i, en segona instància, visual, a la zona.

També cal destacar el pas de tres línies de molt alta tensió que creuen la unitat de nord-oest a sud-est, que tenen una presència notable en el paisatge sobretot des de distàncies d'observació curtes o mitjanes i també quan interfereixen en els fons escènics i fites del paisatge, com és el cas de les torres que passen a les proximitats del cim i punt d'observació dels Tres Molons-Les Planes, o de la costa de les Maioles,

que forma part del fons escènic emblemàtic de la serra de Rubió.

Entre aquesta diversitat d'infraestructures, també es pot esmentar el pantà de Tous, que té un sistema de regulació que permet fer ús de l'aigua pel regadiu i a l'hora garantir un cabal ecològic capaç de mantenir la flora i fauna autòctona de la riera de Tous. Es va construir amb una capacitat d'1,3 hm³ amb l'objectiu de regar 400 ha de superfície de terres de conreu, que finalment es va reduir a poc més de 100 ha. El pantà mai va arribar a funcionar de la manera com es va projectar, i tampoc va tenir un aprofitament constant. Durant l'any 2008 i part del 2009 es van detectar pèrdues d'aigua al peu de la presa, que varen obligar a buidar-lo per seguretat al 2011. Finalment, al 2014 es van

solucionar els problemes de les filtracions i es van tornar a baixar les comportes.

Les carreteres, els carrers i els camins també tenen un valor productiu de caràcter turístic pel fet de ser eixos de percepció i de coneixement del paisatge. De tots els itineraris d'interès paisatgístic destaquen les rutes turístiques de descoberta del paisatge urbà i les del paisatge rural. En relació amb el paisatge urbà, a Igualada hi ha la ruta que passa pels barris adober i el Rec, escenaris del patrimoni industrial de la pell. En relació amb el paisatge rural, per exemple, hi ha la ruta en cotxe "l'Alta Anoia, l'encís del món rural", que en part transcorre per municipis de la unitat (Rubí, Jorba i Copons).

EXPRESSIÓ ARTÍSTICA DEL PAISATGE²

A la unitat de la Conca d'Òdena, la ciutat d'Igualada encapçala la producció de textos literaris inspirats en el paisatge. Josep Pla defineix així la ciutat: "Igualada és una població molt agradable. És una ciutat industriosa, treballadora, urbanitzada, moderna i simpàtica" (Pla, 1971).

Aquesta impressió ja es reflecteix en textos més antics, tal com recorda Lluís Casassas a la seva obra *Fires i mercats de Catalunya* (2000) citant a Zamora: "Igualada está situada en el llano, cercada éste de montañas de yeso. Las calles, así de la villa como del arrabal, son anchas, de rechas y largas, siendo por el todo una de las poblaciones que están en mejor estado en Cataluña. Se distinguen la Rambla y alguna otra por su anchura y hallarse aquella plantada de árboles. Continuamente se fabrican casas, mejorándose el pueblo notablemente" (Zamora, 1973). Pel que fa a la preponderància de la ciutat dins la unitat, Josep Iglésies l'explica en clau geogràfica amb aquestes paraules: "Igualada fa també una funció mercadera encarada exclusivament a la comarca que presideix. Aquesta funció és la que ens interessa remarcar i, lluny d'ésser la menor, és l'essència bàsica que ha fixat la ciutat i l'ha feta capital natural, sorgida sense triar-la ningú [...] Mentre el cercle de muntanya que formen la conca subsisteixi i tanqui terres útils i estotgi pobles, els habitants de la rodalia acudirán a Igualada a vendre i a comprar" (Iglésies, 2002).

En l'obra del poeta Joan Llacuna i Carbonell, que va néixer a Igualada el 1905 en el si d'una família de petits adobers, és especialment important el record nostàlgic dels anys de la infantesa, especialment de la ciutat i del seus afores. Així, el passeig Verdaguer, indret emblemàtic i urbanísticament significatiu del paisatge urbà d'Igualada, és evocat per Joan Llacuna en aquest fragment d'una melancòlica poesia:

"Deixeu que toquin les campanes;
el seu ressò m'evoca la infantesa.
Sento olor de baladres i llorens;
revolen pel Passeig
celestes melodies.
Serà la Primavera que retorna?"

(Llacuna, 2005)

El mateix autor dedica un poema al paisatge d'Igualada, on transmet una impressió molt personal: desigualtat i nuesa de la seva estimada terra, vista des de la Tossa de Montbui.

"Desagençat, nudíssim,
auster i desigual
paisatge d'Igualada.
Somrius amb tos ulls verds,
somrient-te, però, els teus ulls verds.
Desenjojada i nua, terra meva!"

(Llacuna, 2005)

Per altra banda Joan Llacuna escriu un poema força minimalista, amb referències a la Tossa i a la llegenda de la senyora de Tous, però també amb referències a elements com vinyes, torrents, oms, pollancre o arbres fruiters, que en conjunt desvetlla una imatge força amable del paisatge de la Conca d'Òdena, amb expressions com:

"Mira, mira / el carrilet com bufa
i omple de fum negre / les vinyes i els torrents.
-Mira el petar de dents / de les fulletes d'om...
les oliveres / els ametllers
i les figueres/ bordes.
- I les pruneres / els magraners
i les nogueres / gordes.
-Si les nogueres /no fessin nous,
què menjarien/ les Senyores de Tous?"

(Llacuna, 2005)

A la novel·la *Pa Negre*, publicada l'any 2003 i adaptada al cinema el 2010, es descriu la ciutat d'Igualada als anys 40 del segle XX

Josep Romeu Figueras va ser un poeta i crític literari català, especialitzat en literatura catalana modernista i contemporània, poesia tradicional i teatre popular, nascut a Òdena l'any 1917. Entre les seves obres poètiques cal destacar el poema dedicat a la seva ciutat natal:

"Només, prop dels murs, l'atzavara
i vinyes en l'aspre coster.
O bé terra grisa que empara
aigua fonda i boscos també.
Al cim, l'alta torre domina
secrets d'una estesa ruïna.
Lleus pluges subtils han solcat
amb dits antics pedres sagrades,
i un vent insistent i obstinat
cisella les velles arcades.
Oculta en el temps que consum,
ai, l'Ombra que sotja en la llum!"

(Romeu Figueras, 1993)

Amb relació al paisatge més idealitzat de la Conca d'Òdena, és remarcable el primer fragment del poema de Dolors Montserdà "Lo tresor d'Igualada" en referència al Sant Crist de la basílica de Santa Maria, també lloat en el famós poema de Jacint Verdaguer de caire essencialment religiós. En canvi la poetessa, en el seu

2. Aquest apartat pren com a àmbit tota la unitat de paisatge i el seu contingut és representatiu tant de la part penedesenca com la de la Regió Metropolitana de Barcelona.

cant a la sacra imatge, d'antuvi situa paisatgísticament la ciutat que l'acull:

“Joiell del Paradís,
bella Igualada,
Déu t'enriquí amb cel pur,
amb camps i obagues,
amb fruits i oreig suau
i flors galanes.
Cobertes de vinyars
tens les muntanyes,
brollant al teu entorn
fonts regalades,
on s'ouen rossinyols
que alegren l'ànima”.

(Montserdà, 1899)

Entre els literats actuals cal destacar la figura de l'escriptor igualadí Antoni Dalmau i Ribalta, fundador i director de la *Revista d'Igualada* i autor de llibres d'assaig i novel·les, entre les quals, *Capsa de records* (1995), situa la seva acció a la ciutat d'Igualada. En l'article “Igualada com a paisatge literari”, Dalmau cita alguns dels autors que han escrit sobre el paisatge de la ciutat i dels entorns, entre altres, els poetes igualadins Jaume Boloix i Canela i Joan Serra i Constansó.

També Xavier Benguerel, l'any 1930 va publicar a la *Revista d'Igualada* un poema titulat “Oda minúscula a Igualada”, on expressa una vivència molt significativa del paisatge industrial de la ciutat :

“Arribo als teus carrers on brunzen les abelles
de les màquines. Passa un aire olorós
de coure masegat entre les mans vermelles
d'anonimats treballadors,
de gent que viu arrecerada al Noia,
amb ritmes de motor a dins el pit,
amb un bleix de dolor i extremiments de joia
i amb un eixam d'estrelles cada nit”.

(Berenguel, 1930)

Finalment, un altre autor que descriu el paisatge urbà d'Igualada és Emili Teixidor. A la novel·la *Pa Negre*, publicada l'any 2003 i adaptada cinematogràficament l'any 2010, retrata l'escenari de la ciutat dels anys 1940. Des de les finestres de l'escola Pia el protagonista descriu una ciutat de fàbriques i una burgesia que viu orgullosa la reconstrucció.

PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE I ITINERARIS

A continuació es descriuen els principals punts d'observació presents a la Conca d'Òdena. Tot i amb això, hi ha un altre punt situat a la unitat Rubió-Castelltallat-Pinòs que ofereix una bona visual d'aquest paisatge. Es tracta del punt d'observació de Còpia de Palomes.

El puig Aguilera és un altiu punt d'observació del paisatge damunt de la plana de la Conca d'Òdena. Mark Carvajal

PUNTS D'OBSERVACIÓ

1. CASTELL DE CLARAMUNT (LA POBLA DE CLARAMUNT, ANOIA)

El conjunt monumental de Claramunt, brinda unes panoràmiques excel·lents sobre les Valls de l'Anoia i la Conca d'Òdena, amb vistes a l'estret de Capellades al sud, a la serra de Miramar i Montserrat a l'est, tancant la depressió del puig d'Aguilera i la serra de Rubió al nord-oest. No es tracta únicament d'un sol punt mirador, ja que cada torre o fragment de muralla ofereix

vistes diferents. El castell medieval d'estil romànic, datat del segle X, és troba situat a 453 m d'altitud a la serra de Guàrdia, al marge dret del riu Anoia; conjuntament amb l'església romànica de Santa Maria i la gòtica de Santa Margarida. Hi transcorren diversos senders, com el PR-C 119, el qual passa entre boscos de pins i alzines. S'hi pot accedir per carretera asfaltada o a peu des del nucli de la Poble de Claramunt.

Proper a un element patrimonial

En espais quotidians

Amb visió 360°

7. PUIG D'AGUILERA (ÒDENA, ANOIA)

Entre plataformes estructurals d'elevats pendents abruptes destaca el puig d'Aguilera, al municipi d'Òdena, a l'Anoia, a uns 626 m. És una àrea constituïda per un alzinar mediterrani, entre les serres de Collbàs, de la Guàrdia i el coll dels Mollons, amb petits agrupaments de roure, aladern i marfull. Des d'aquest cim es divisa la conca erosionada del riu Anoia i dels seus afluents. Té vistes 360° sobre les poblacions més pròximes, les principals vies de comunicació i del

patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena, que configuren el paisatge d'aquesta zona. S'hi pot accedir per una pista no asfaltada amb cotxe, fins al punt més alt.

10. TOSSA DE MONTBUI (SANTA MARGARIDA DE MONTBUI, ANOIA)

El conjunt patrimonial de la Tossa de Montbui, situat a 620 m sobre el nivell del mar, és un dels punts d'observació del paisatge més destacats de la Conca d'Òdena i de referència de la zona urbana d'Igualada i rodalies, situat al final de la serralada de Miralles-Queralt. No es tracta només d'un punt d'Observació ja que tot l'espai n'acull diversos amb perspectives molt diferents. En aquest sentit, cal posar èmfasi en les vistes dels relleus aixaragallats de margues grises del torrent de les Bruixes alternats amb camps de secà amb la ciutat d'Igualada al fons. A prop del punt d'observació del paisatge hi ha l'església preromànica de Santa Maria de Gràcia, datada del segle X, situada al recinte del castell i la torre de defensa, declarats Bé Cultural d'Interès Nacional. També cal destacar que en aquest conjunt patrimonial s'hi celebra l'aplec del Roser i que és font de diverses llegendes, com la de la font del Moro i la del salt de la Donzella. S'hi accedeix, des de la carretera BV-2204, que arriba fins al conjunt monumental o bé per diversos itineraris a peu.

45. TURÓ DEL CASTELL D'ÒDENA (ÒDENA, ANOIA)

El castell d'Òdena, declarat Bé Cultural d'Interès Nacional, és troba situat sobre un turó a l'oest del nucli poblacional a 436 m sobre el nivell del mar. S'hi localitzen les restes del castell i d'un torre poligonal, datats del segle X. Brinda vistes sobre el patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena, en la seva part nord, del nucli d'Igualada, de les àrees industrials de la seva perifèria i del pas de l'autovia A-2. S'hi accedeix a peu o amb vehicle des del nucli d'Òdena.

62. SANT SALVADOR DE JORBA (JORBA, ANOIA)

Sant Salvador de Jorba està situat a un turó pròxim d'aquest nucli poblacional a 571 m sobre el mar. Conegut també com la Bandera de Jorba, brinda unes espectaculars vistes sobre la Conca d'Òdena i els nuclis pròxims a la zona. S'hi accedeix a peu, des de senders que surten de Jorba o de Sant Genís.

74. TURÓ DE LES GUIXERES (IGUALADA, ANOIA)

Es troba situat a 402 m sobre el nivell del mar, a Igualada. L'espai forma part del projecte de recuperació de les antigues Guixeres que va rebre el premi World Architecture Festival del 2018 i gaudeix d'un camí accessible, en el trajecte des de la ciutat fins a aquest turó; a dalt del turó hi ha el punt d'observació, amb un balcó, amb vistes sobre la ciutat i la Conca d'Òdena, uns bancs i una estructura que emmarca la panoràmica cap a les muntanyes de Montserrat.

75. MUNTANYA DEL PI (SANTA MARGARIDA DE MONTBUI, ANOIA)

Situat a l'est de Sant Maure, municipi de Santa Margarida de Montbui. Es troba a 370 m sobre el nivell del mar, aquest espai té unes vistes de proximitat a la ciutat d'Igualada molt destacables. A la mateixa muntanya hi ha la Torre del Pi, construïda al 1838 durant el decurs de la Primera Guerra Carlina, tenia com a funció de torre de telegrafia.

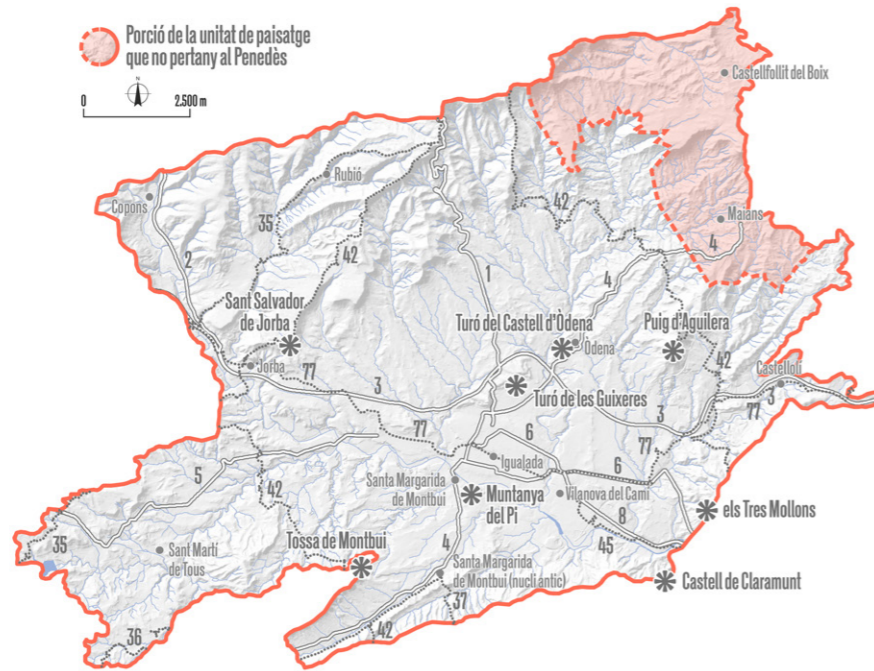
76. ELS TRES MOLLONS (LA POBLA DE CLARAMUNT, ANOIA)

Es troba a la Pobla de Claramunt, a l'est del pas de la C-15 per la Conca d'Òdena. Situat a 542 m sobre el nivell del mar, aquest cim emblemàtic també és un excel·lent punt d'observació de tota la conca i amb unes destacades vistes del castell de Claramunt i d'Igualada. Per arribar a aquest punt d'observació del paisatge la via més fàcil és el PR 119 que dona la volta a tota la conca.

Unitat de paisatge: Conca d'Òdena/Valls de l'Anoia

ITINERARIS

Nombrosos senders i rutes creuen la unitat de la Conca d'Òdena. Joan Soler i Gironès

No motoritzats

35. GR-7 ANDORRA ALS PORTS

El GR-7, transcorre des d'Andorra fins als Ports i creua Catalunya de nord a sud. Al Penedès, entra pel paisatge de Rubió-Castellat-Pinós i posteriorment travessa la Conca d'Òdena, els Costers de la Segarra, les Serres d'Ancosa i finalment, entra a l'Alt Gaià, on posteriorment deixa el territori penedesenc.

S'entra a la Conca d'Òdena venint de Còpia de Palomes, direcció l'N-IIa i la C-1412a, les quals es travessen per un petit pas inferior, al nord-oest de la població de Jorba. En aquest pas per la unitat de la Conca d'Òdena travessa per les Planes del Puig, on s'observen conreus de cereals, i petites cases aïllades, fins arribar a la població de Rubió. Es transcorre per un entorn molt agrícola, tot i que s'hi troben alguns boscos, sobretot en les zones de ribera. El GR transcorre per diferents plans, el pla de Rubió i els plans del Traver; donant lloc a una morfologia no tan abrupta ni amb zones gaire elevades, fins que entra a la unitat de Costers de Segarra. Posteriorment el GR torna a travessar momentàniament la unitat de la Conca d'Òdena quan passa pel nord-oest del nucli de Sant Martí de Tous després d'haver passat pel cim de Clariana.

36. VOLTA A LA SERRA DES DE LA FOU DE TOUS

Aquesta volta circular de no gaire recorregut la trobem a la serra de Miralles i al vessant nord de la mateixa. Ens permet descobrir alguns indrets com la cova del Diable, el mas d'Aubareda, o bé la Fou de Tous. La ruta es pot començar al mas de l'Aubareda, prop del poble de Sant Martí de Tous i progressivament anirem ascendint a la serra de Miralles per l'obaga del torrent de

la Coma. El torrent de la Coma és el curs fluvial principal que trobem en aquest itinerari.

37. GR-172 DE BELLPRAT A LA MUSSARA

El GR-172, que s'inicia a Bellprat i finalitza al refugi de la Mussara passant primer per Montserrat, no obstant això transcorre gran part del territori penedesenc, per duplicat. El sender creua el Penedès per la part nord, de ponent a llevant, vorejant el massís de Montserrat pel vessant nord, i posteriorment reprèn direcció sud-oest creuant la vegueria penedesenca per la part central i surt de l'àmbit penedesenc a la unitat de l'Alt Gaià, al coll de la Rimbaldà, direcció cap al Camp de Tarragona.

Respecte a la unitat, s'endinsa per la part nord de la serra de la Portella i la serra de Collbàs fins arribar al nucli vell de Santa Margarida de Montbui. A partir d'allà, a l'ermita de la Mare de Déu de Collbàs entra a la unitat de les Valls de l'Anoia.

42. VOLTA A LA CONCA D'ÒDENA

El recorregut és un itinerari circular que dona la volta per tota aquesta unitat i correspon a l'itinerari de petit recorregut PR-C 119. L'itinerari neix a l'N-II que travessa pel bell mig del poble i es dirigeix en direcció nord cap al castell de Jorba, un cop passa per aquest element patrimonial segueix el camí de Jorba direcció nord-est i voreja el puig de la Guàrdia. Travessa la Costa de Sant Salvador, direcció nord voreja la Costa de Puiggròs, passant per un paisatge agroforestal segueix en direcció nord-est puja per Sant Pere d'Ardesa i el puig de Sant Miquel, segueix pel Morrocurt i s'enfila fins al cim de Còpia de Palomes, en aquest cim el recorregut voreja la unitat de Rubió-Castellat-Pinós

tot recorrent la carena on trobem els molins de vent de la serra de Rubió. Abans de trobar el camí de Rubió pren un trencall direcció sud i descendeix la serra, tot passant per l'Obaga Fosca on es retroba amb el mosaic agroforestal i seguint el camí del Caire de Sant Pere de les Botges passa per aquest llogaret, seguint aquesta direcció passa pel vessant de la Costa Alta i es desvia en direcció est i passa pels camps de cal Jantorres. El camí que segueix en aquesta direcció passa per la font de Cal Brunet i circula pròxim a Samuntà. En aquest punt pren direcció sud i en aquest tram ens trobem un paisatge que segueix sent de domini agroforestal. Seguint per aquest camí passa per la Font de Ventaiols i en la mateixa direcció puja al puig d'Aguilera, una vegada baixa del puig travessa la C-37 i passa per la ermita de Sant Feliu. Seguint en direcció sud ens apropem a un entorn més antropitzat ja que travessem l'A-2, i el circuit de Parc motor de Castellolí. Seguint en direcció sud entra a un paisatge més forestal i quan es troba als vessants del turó de Dalt de la Maça abandona la unitat de la Conca d'Òdena.

Una vegada el recorregut ha passat la Pobla de Claramunt a les Valls de l'Anoia, el camí passa pels límits de la Conca d'Òdena i les Valls de l'Anoia per la serra de la Guàrdia i la serra de Collbàs en direcció est. Una vegada entra als vessants de la serra de Portella l'itinerari pren direcció nord quan ens trobem amb el límit entre les unitats de les Serres d'Ancosa i la Conca d'Òdena i seguint el camí direcció nord travessa la Tossa de Montbui. Una vegada baixa d'aquest cim es creua el paisatge agrícola de la Plana de Colldelguix. Seguint en direcció nord trobem el turó dels Fornots i cal Casanelles. Seguint pel tram es passa per la via C-241c i pren el camí del Figuerot. En aquest punt s'enfila pel Pla del Margre, al límit amb la unitat de les Serres d'Ancosa i un cop baixa d'aquest entorn forestal travessa l'A-2 per arribar finalment al nucli de Jorba.

45. CAMINS DE PAPER (LA RATA-LA POBLA DE CLARAMUNT-VILANOVA DEL CAMÍ)

Aquest itinerari neix a l'ajuntament de Capellades a les Valls de l'Anoia; l'itinerari s'endinsa a la unitat de paisatge de la Conca d'Òdena, on direcció nord s'agafa un corriol secundari que voreja la C-244 i alguns dels horts a les afores pròxims al riu. Travessa el riu i s'arriba al Molí de la Boixera, i a partir d'aquí, és segueix un sender que voreja pel SO el polígon industrial d'Igualada, passant pel Molí dels Moletons fins a la parada de Vilanova del Camí dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

77. CAMÍ DE SANT JAUME

El camí de Sant Jaume, en el seu tram català pren inici al Cap de Creus i finalitza a Alcarràs, però segueix per la part septentrional de la Península Ibèrica fins a la ciutat de Santiago de Compostel·la. L'origen del camí cal cercar-lo al segle IX i des del 1993 és declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

El tram de la unitat surt de Sant Pau de la Guàrdia i Castellolí i arriba a la ciutat d'Igualada. Aquest tram de camí per la Conca permet observar el patrimoni industrial igualadí i el patrimoni religiós com l'església de Castellolí, la basílica de Santa Maria d'Igualada (segle XII) i altres elements com l'església de Sant Pere de Jorba.

Motoritzats

1. IGUALADA-PRATS DE REI

L'itinerari d'Igualada a Prats de Rei, s'inicia a l'Hospital d'Igualada, concretament a l'Avinguda d'Andorra de la capital comarcal. Agafa direcció nord per l'avinguda i el carrer Josep Morera fins a prendre la BV-1031 direcció nord, on tot el recorregut serà per aquesta carretera. L'itinerari passa pel lateral dels equipaments esportius de la ciutat d'Igualada. Travessa per sobre l'A-2, entrant a un paisatge totalment agrícola, configurat per una multitud de conreus de secà. Direcció nord, segueix per la Plana dels Ametllers i la serra de les Maioles, on s'observa un canvi de paisatge, el qual va prenent relleu i augmentant la seva superfície forestal, que ja és l'últim tram de la unitat de la Conca d'Òdena i entrant a la unitat de Rubió-Castellatallat-Pinós.

2. JORBA-VECIANA

S'inicia l'itinerari a l'alçada del cementiri de Jorba, a l'A-2, prenent la sortida a la rotonda direcció nord-est per la C-1412a, paral·lela al riu Anoia. Transcorre dins la unitat de paisatge de la Conca d'Òdena, passant a la dreta de la població de Copons, per la vall agrícola del pla del Camp.

3. COLLBATÓ-LA PANADELLA

Venint de la unitat de Montserrat, per l'A-2, s'entra a la Conca d'Òdena, que dona lloc a un canvi de paisatge, de forestal a un de caire més agrícola. La carretera rodeja al nord la població de Castellolí i la ciutat d'Igualada. El paisatge urbà i periurbà es present gairebé en la totalitat del recorregut i passa a prop de polígons industrials, pedreres o l'aeròdrom d'Igualada-Òdena. Posteriorment, direcció a les poblacions de Sant

Genís i Jorba, la ruta torna a travessar un entorn de camps de conreu herbacis de secà fins a entrar a la unitat de Costers de Segarra.

4. MAIANS-ESBLADA

El recorregut comença a les afores de Maians, concretament s'inicia la C-37z, i entra al territori penedesenc per l'E de la unitat de paisatge de la Conca d'Òdena pel Bosc Gran. Transcorre direcció sud-oest cap a la població d'Òdena paral·lela al torrent de Cal Valls. Travessa aquesta població i l'A-2, direcció a la capital comarcal, Igualada, seguint la C-37z, i entra a dins d'Igualada, passant per les avingudes dels Països Catalans, de Balmes i la carretera de Valls i pren direcció sud-oest cap a la Santa Margarida de Montbui. S'arriba a la rotonda que conflueix amb la via C-37, i pren aquesta carretera en direcció sud. El paisatge que es recorre passa per poblacions com l'antic nucli de Santa Margarida de Montbui o la vall agrícola solcada pel torrent de la Garrigosa que connecta aquest paisatge amb el de les Serres d'Ancosa.

5. IGUALADA-AGUILÓ

El recorregut en la seva totalitat va per la via C-37, que neix a la rotonda oest de la B-222 a la ciutat d'Igualada, que direcció oest, travessa el riu Anoia i la riera de Tous entre camps agrícoles i alguns masos aïllats, a les afores de la capital comarcal a la unitat de la Conca d'Òdena. Voreja la urbanització La Mallola, travessa el pla de la Pineda i el nord del nucli de Sant Martí de Tous, on hi ha diversos trams de la carretera resseguits per plataners. Al llarg de la via, es troben diversos equipaments industrials ubicats a les afores dels nuclis. Segueix més endavant, passant paral·lela al torrent de Sant Pere de l'Herm fins al canvi d'unitat de paisatge.

6. IGUALADA-ESPARRAGUERA

L'itinerari neix al parc de l'Estació Vella, concretament a la confluència entre el carrer de Trobadiners i la carretera de Manresa, seguint aquesta última direcció nord-est el recorregut travessa el centre d'Igualada fins prendre l'N-II, a l'avinguda Catalunya. Seguint per l'N-II per l'avinguda Madrid, sortint de la capital comarcal, s'entra al polígon Pla de les Gavarres. Posteriorment es pren la C-37 i més endavant, la C-15, direcció sud-est deixant enrere la unitat de paisatge de la Conca d'Òdena.

8. VILAFRANCA DEL PENEDÈS -IGUALADA

A la unitat de paisatge de la Conca d'Òdena hi ha el tram final d'aquest recorregut, entra a la unitat vorejant algun dels meandres del riu Anoia, seguint la via C-244 i venint de la Pobla de Claramunt. Es travessen els polígons industrials al sud-est de la ciutat d'Igualada, passant per la carretera de la Pobla de Claramunt i posteriorment s'entra a Igualada per l'avinguda Montserrat i més endavant per l'avinguda Caresmar fins arribar al centre de la capital comarcal.

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA I PROPOSTA D'ACCIONS

Els objectius de qualitat paisatgística (OQP) i les accions que s'exposen a continuació són específics de la part penedesenca de la Conca d'Òdena. Els poders públics i privats, així com els agents socials i la societat en general, han de vetllar pel compliment d'aquests objectius. Igualment, també són d'aplicació els definits per a tot l'àmbit territorial del Penedès, juntament amb les seves accions, continguts en el capítol 6 del present catàleg.

3.1 / Uns terrers o *badlands* conservats i socialment reconeguts com a elements de referència de la Conca d'Òdena.

3.2 / Unes masses boscoses preservades pels seus valors natural i estètic i per la seva funció de connectors naturals.

3.3 / Un mosaic agroforestal de secà i construccions aïllades, preservat i gestionat per promoure'n els seus valors.

3.4 / Unes extensions urbanes i industrials de l'entorn d'Igualada que garanteixin una relació harmònica i coherència paisatgística.

3.5 / Uns elements del patrimoni industrial amb valor històric ben gestionats i que preservin el seu caràcter.

3.6 / Unes grans infraestructures (A-2, C-15/C-37) ben encaixades en el paisatge planer de la Conca.

3.7 / Una Conca d'Òdena que potenciï la llegibilitat i nitidesa del paisatge, la qualitat dels seus fons escènics i fites visuals, així com de les principals panoràmiques des de les carreteres, itineraris paisatgístics i punts d'observació.

OQP 3.1. Uns terrers o *badlands* conservats i socialment reconeguts com a elements de referència de la Conca d'Òdena.

Acció 3.1.1. Preservar la naturalesa i imatge de les grans zones de terrers o *badlands* de margues grises vinculades als cursos d'aigua com a tret singular físic de la unitat.

Acció 3.1.2. Afavorir l'observació i estudi amb fins acadèmics dels *badlands* o terrers per al coneixement geològic de l'antiga conca marina, i promoure'ls com atractiu turístic.

OQP 3.2. Unes masses boscoses preservades pels seus valors natural i estètic i per la seva funció de connectors naturals.

Acció 3.2.1. Protegir i regenerar les masses boscoses i la vegetació de ribera.

Acció 3.2.2. Incentivar la gestió forestal de les masses boscoses amb l'objectiu de disminuir el risc d'incendi forestal.

OQP 3.3. Un mosaic agroforestal de secà i construccions aïllades, preservat i gestionat per promoure'n els seus valors.

Acció 3.3.1. Conservar el valor productiu del mosaic dels camps de secà.

Acció 3.3.2. Donar suport i implementar el Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

Acció 3.3.3. Inventariar i preservar els elements patrimonials de pedra seca més rellevants.

Acció 3.3.4. Elaborar catàlegs de masies i cases rurals amb valor arquitectònic i històric dels municipis de Copons, Igualada, la Pobla de Claramunt, Òdena i Sant Martí de Tous.

Acció 3.3.5. Regular la implantació de noves construccions aïllades i centrals fotovoltaïques perquè siguin coherents amb els mosaics de secà de la Conca d'Òdena.

Acció 3.3.6. Fomentar la gastronomia local amb producció de productes agrícoles ecològics o de productes autòctons d'alt valor afegit.

Acció 3.3.7. Millorar la imatge del teixit urbà dels petits assentaments urbans.

Acció 3.3.8. Conservar i dinamitzar el relíct d'horta del municipi de Copons.

OQP 3.4. Unes extensions urbanes i industrials de l'entorn d'Igualada que garanteixin una relació harmònica i coherència paisatgística.

Acció 3.4.1. Considerar els elements de l'espai obert per a la integració de noves extensions urbanes i d'infraestructures.

Acció 3.4.2. Integrar paisatgísticament els accessos als nuclis de la conurbació d'Igualada.

Acció 3.4.3. Adequar paisatgísticament els espais de frontera entre sistemes urbans i industrials i els espais oberts, prioritzant les zones més visibles.

Acció 3.4.4. Completar els creixements industrials i residencials inacabats de Castellolí, Igualada, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí.

Acció 3.4.5. Reduir l'alteració sonora que provoca el circuit automobilístic ParcMotor Castellolí al poble de Castellolí i a les barriades de Ca n'Alzina.

OQP 3.5. Uns elements del patrimoni industrial amb valor històric ben gestionats i que preservin el seu caràcter.

Acció 3.5.1. Preservar de manera íntegra els elements del patrimoni industrial amb valor històric.

Acció 3.5.2. Tractar de forma unitària tot el patrimoni del barri del Rec d'Igualada.

Acció 3.5.3. Impulsar actuacions de rehabilitació dels elements del patrimoni històric.

OQP 3.6. Unes grans infraestructures (A-2, C-15/C-37) ben encaixades en el paisatge planer de la Conca.

Acció 3.6.1. Millorar l'encaix de les infraestructures viàries de l'A-2 i la C-15/C-37 que creuen la unitat.

Acció 3.6.2. Avaluar i garantir la integració paisatgística de les propostes de millora de la carretera C-37, entre Igualada i Santa Coloma de Queralt, i de la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari, al seu pas per la Conca d'Òdena.

Acció 3.6.3. Mitigar la incidència paisatgística de les línies de molt alta tensió que travessen la unitat.

OQP 3.7. Una Conca d'Òdena que potencii la llegibilitat i nitidesa del paisatge, la qualitat dels seus fons escènics i fites visuals, així com de les principals panoràmiques des de les carreteres, itineraris paisatgístics i punts d'observació.

Acció 3.7.1. Reconèixer els punts d'observació del paisatge i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de la Conca d'Òdena.

Acció 3.7.2. Preservar les visuals des dels trams de carretera panoràmics de la Conca d'Òdena.

Acció 3.7.3. Conservar les fileres d'arbres que engalanen nuclis antics i carreteres.

Acció 3.7.4. Posar en valor els camins que vertebraven i estructuraven el territori de la Conca d'Òdena a partir d'un pla especial.

Acció 3.7.5. Promoure una xarxa de punts d'observació del paisatge de la Conca d'Òdena.

Acció 3.7.6. Preservar i posar en valor els fons escènics emblemàtics, els cims emblemàtics i els contrastos plana-serralada per mantenir els referents visuals i identitaris de la Conca d'Òdena.

Acció 3.7.7. Incorporar els fons escènics emblemàtics i les fites de referència de la Conca d'Òdena en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic.

OQP 3.1

Uns terrers o *badlands*, conservats i socialment reconeguts com a elements de referència de la Conca d'Òdena.

L'erosió del riu Anoia al seu pas per la Conca d'Òdena deixa una petjada paisatgística en forma de terrer o *badlands* i gorgs. Aquestes formacions geomorfològiques representen una particularitat que aporta singularitat al seu paisatge. Són especialment interessants els *badlands* vinculats als cursos d'aigua, perquè constitueixen un element que caracteritza el relleu d'aquesta conca d'erosió drenada pel riu Anoia i al mateix temps són espais molt fràgils. Al municipi de Santa Margarida de Montbui i a l'entorn de l'A-2 entre Òdena i Castellolí és on hi ha una major concentració de *badlands* i on millor estan representats.

Acció 3.1.1.

Preservar la naturalesa i imatge de les grans zones de terrers o *badlands* de margues grises vinculades als cursos d'aigua com a tret singular físic de la unitat.

Al municipi de Santa Margarida de Montbui i a l'entorn de l'A-2 entre Òdena i Castellolí hi ha una excel·lent representació dels *badlands*, especialment vinculats a la xarxa hidrogràfica. Cal promoure l'establiment de regulacions en els planejaments urbanístics dels municipis d'Igualada, Castellolí, Santa Margarida de Montbui, Vilanova del Camí i Òdena, per evitar-ne així la

seva alteració per causes antròpiques amb accions en puguin desfigurar la seva essència.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.1.2.

Afavorir l'observació i estudi amb fins acadèmics dels *badlands* o terrers per al coneixement geològic de l'antiga conca marina, i promoure'ls com atractiu turístic.

La Conca d'Òdena és força desconeguda pels seus valors geològics. És necessari:

- Promocionar a nivell acadèmic estudis de temàtica geològica o geomorfològica sobre la Conca d'Òdena amb diferents incentius i subvencions.
- Elaborar un programa d'accions per tal de fer atractiu aquest paratge a través de la promoció turística, com per exemple la creació d'itineraris geològics i la instal·lació de senyals d'informació patrimonial.
- Implementar les bases del context geogràfic de l'entorn a l'ensenyament bàsic i inicial dels centres educatius de la Conca d'Òdena alhora que pot afavorir el creixement del sentiment identitari del lloc. Indrets de gran interès i propers als nuclis urbans, com el torrent de les Bruixes (Santa Margarida de Montbui), els Esgavellats (Vilanova del Camí), o els Esterres de Ca la Rosària (Castellolí), poden ser bons espais on dur a terme aquesta acció.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

OQP 3.2

Unes masses boscoses preservades pels seus valors natural i estètic i per la seva funció de connectors naturals.

Tot i que les masses boscoses de la Conca d'Òdena només ocupen un 14% de la superfície, representen un conjunt de valors naturals i estètics, especialment rellevant en el cas de la vegetació de ribera del riu Anoia i de la seva xarxa de torrents i rieres per la seva funció de connectors naturals de primer nivell.

Acció 3.2.1.

Protegir i regenerar les masses boscoses i la vegetació de ribera.

Aquesta acció va adreçada al conjunt de les masses boscoses però sobretot, per la seva funció estructuradora i preeminent, de la vegetació de ribera del riu Anoia i de la seva xarxa d'afluents. La xarxa fluvial de la unitat presenta una marcada fragilitat per ser una xarxa escadussera i que neix a partir de la concatenació de rieres i rierols. Caldria recuperar l'estructura i la qualitat del bosc de ribera (i altra vegetació pròpia dels entorns fluvials) on aquest es trobi més degradat (hagi desaparegut, estigui colonitzat per espècies al·lòctones...). En general, caldrà seguir el que s'estableix en els punts 9.2, 9.3 i 9.4 de l'objectiu de qualitat paisatgística 9, relacionats amb la vegetació de ribera, inclosos en el capítol 6.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.2.2.

Incentivar la gestió forestal de les masses boscoses amb l'objectiu de disminuir el risc d'incendi forestal.

La continuïtat de les masses forestals de la perifèria de la unitat i que, especialment al nord, va patir incendis forestals ja fa unes dècades, fan necessari l'impuls de la gestió forestal en masses arbrades com a mesura complementària a la política de prevenció d'incendis forestals. En general, cal seguir les accions de la 5.1 a la 5.13 de l'objectiu de qualitat paisatgística 5, incloses en el capítol 6, relacionades amb la gestió d'espais forestals i agroforestals. Especialment cal incentivar entre els propietaris de masses forestals l'elaboració bé de plans tècnics de gestió i millora forestal (PTGMF, finques superiors a 25 ha) o bé Plans simples de gestió forestal (PSGF, finques inferiors o iguals a 25 ha). Aquesta acció permetria una ordenació de les masses forestals, l'aprofitament energètic o fustaner dels productes forestals, i la contribució a la prevenció d'incendis.

OQP 3.3

Un mosaic agroforestal de secà i construccions aïllades, preservat i gestionat per promoure'n els seus valors.

El conjunt de la Conca d'Òdena conté un ric i divers mosaic agroforestal conformat per conreus (sobretot de cereals, acompanyat per ametllers, olivera o vinya), masses boscoses, i construccions aïllades, que en el seu conjunt representen un conjunt de valors estètics, històrics, productius i identitaris. També destaca l'extensa presència de construccions de pedra seca sobretot al centre i nord de la unitat. Paisatgísticament, domina el patró agrícola singular del conreu de cereal de la Conca d'Òdena, que està molt ben representat al nord i a l'oest d'Igualada, al voltant de Sant Martí de Tous, al sud de Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí, al pla de Rubió i al nord del municipi d'Òdena.

Acció 3.3.1.

Conservar el valor productiu del mosaic dels camps de secà.

Aquest paisatge es caracteritza pel patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena. Es singularitza per la presència abundant dels cultius de cereal distribuïts en parcel·les de mida mitjana o gran i que tenen un cert pendent, en combinació amb rieres i torrents on generalment se situen clapes de bosc allargassades. Entre la dominància dels conreus de

cereal, també es troben parcel·les amb altres cultius, com l'ametller, l'olivera, la vinya, la colza o el pèsol. Més enllà de garantir el manteniment d'aquest patró, evitant la seva transformació a altres usos no agraris, els municipis d'Òdena, Igualada, Santa Margarida de Montbui, Vilanova del Camí, Jorba, Sant Martí de Tous, Rubió i Copons haurien de promoure l'elaboració de plans especials urbanístics que ordenin el paisatge. D'entre els objectius d'aquests plans especials cal considerar:

- Les traces i el patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena com a elements a preservar.
- Evitar l'eliminació de les vores i els marges vegetals així com els elements construïts propis de l'arquitectura de pedra seca (barraques, murs, pous, etc.) allà on n'hi hagi.
- Tenir cura dels límits de fronts urbans i de les franges d'espai lliure de les vies d'entrada.
- La recuperació dels espais agrícoles abandonats.
- La posada en valor com a espais per al lleure i l'educació.
- Una proposta que completa aquesta acció és la consolidació del projecte del Parc Agrari de la Conca d'Òdena, impulsat pel col·lectiu Eixarcolant, que es recull a l'acció 3.3.2.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.3.2.

Donar suport i implementar el Parc Agrari de la Conca d'Òdena.

Per tal de mantenir el valor dels espais agraris del conjunt de la Conca d'Òdena, per impulsar la potencial riquesa de varietats tradicionals i espècies silvestres útils, i per dinamitzar el territori i fomentar el consum de proximitat i qualitat, caldria donar suport i implementar aquesta acció sorgida des de la societat civil organitza-

da, concretament del col·lectiu Eixarcolant. La proposta inicial pretén delimitar aquest parc agrari en un conjunt de 15 municipis (que, a més a més de la Conca d'Òdena, també influeixen les unitats dels Costers de la Segarra i de les Valls de l'Anoia). En formarien part: Argençola, Capellades, Carme, Castellolí, Copons, Jorba, Igualada, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, Òdena, Orpí, Rubió, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí, amb un total de 372,18 km² i una població aproximada de 80.820 habitants.

L'objectiu del projecte és afavorir la diversificació de l'agricultura i l'establiment de circuits comercials curts, generant un model agroalimentari de futur per a l'agricultura mediterrània de zones de secà situades a tocar dels centres de consum en un context de canvi climàtic, manca de relleu generacional, i necessitat d'incrementar la sostenibilitat del model a tots els nivells. Es tracta, doncs, d'una eina de dinamització territorial que permet incidir positivament sobre les activitats desenvolupades en sòls agrícoles i forestals, juntament amb totes aquelles activitats relacionades, com poden ser la ramaderia, l'apicultura, l'agroindústria transformadora, la gastronomia, el turisme i l'oci, entre d'altres.

Acció 3.3.3.

Inventariar i preservar els elements patrimonials de pedra seca més rellevants.

La Conca d'Òdena, especialment tota la part centre i nord, és molt rica en patrimoni de la pedra seca (barraques, marges, etc...) amb valor històric, estètic i simbòlic. L'inventari col·laboratiu Wikipedra constata l'existència de 560 construccions de pedra seca el juny de 2023, sobretot barraques. Caldria, doncs, considerar aquests valors tot inventariant, per part dels ajuntament implicats, el patrimoni més rellevant. Posteriorment a l'inventari caldria establir les mesures adequades per a la correcta protecció d'aquests elements o conjunts patrimonials de la pedra seca. La inclusió d'aquest

patrimoni en els catàlegs de patrimoni vinculats als plans d'ordenació urbanística municipal o la declaració com a béns culturals d'interès local poden ser dues vies per preservar els elements més significatius d'aquest patrimoni.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Mapa 3.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 3.3.4.

Elaborar catàlegs de masies i cases rurals amb valor arquitectònic i històric dels municipis de Copons, Igualada, la Pobla de Claramunt, Òdena i Sant Martí de Tous.

Les masies són elements arquitectònics que acompanyen i donen sentit als mosaics agrícoles i agroforestals amb valor presents a la Conca d'Òdena, i que s'han transformat amb l'aparició de la maquinària, amb la construcció de coberts i annexos que han canviat les seves fesomies. Per potenciar el vincle de les masies amb el paisatge en el qual estan immerses, alhora que garantir la preservació dels valors dels mosaics agrícoles i agroforestals, els municipis de, Copons, Igualada, la Pobla de Claramunt, Òdena i Sant Martí de Tous haurien d'inventariar el conjunt de masies disperses de la Conca d'Òdena en un catàleg de masies i cases rurals. També resultaria d'interès per a l'assoliment d'aquest objectiu, la realització de plans especials d'aquests catàlegs de masies i cases rurals, com ja ha fet el municipi de Jorba aprovant el 2013 el Pla especial urbanístic del catàleg de masies i cases rurals. Aquests plans especials caldria que no només es centressin en l'element construït sinó també en la delimitació i el tractament dels entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. Cal vetllar perquè el paisatge estigui incorporat en les seves disposicions, seguint les pautes de la *Guia per a la redacció del Pla Especial del Catàleg de masies, cases rurals i altres construccions en sòl no urbanitzable* de la Diputació de Barcelona.

Acció 3.3.5.

Regular la implantació de noves construccions aïllades i centrals fotovoltaïques perquè siguin coherents amb els mosaics de secà de la Conca d'Òdena.

Per salvaguardar els valors dels mosaics agrícoles i agroforestals de secà de la Conca d'Òdena, caldria definir uns paràmetres per a la implantació de noves construccions aïllades, i també en la reconstrucció i rehabilitació de les preexistents amb valor o en desús, amb la finalitat d'assegurar un nivell de coherència adequat amb l'estructura de mosaic agroforestal i petits cursos fluvials que configuren aquest paisatge posant èmfasi en l'encaix amb el patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena, els dos diferents patrons d'assentament existents a la unitat, les principals fites visuals de referència, així com els cims i fons escènics emblemàtics. Algunes d'aquestes mesures es recullen en l'acció 5.32 de l'objectiu de qualitat paisatgística 5, relacionat amb els espais forestals i agroforestals, inclòs en el capítol 6.

En el context del Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades, apareixen propostes al Penedès per a la instal·lació de centrals fotovoltaïques. Cal tenir en compte una sèrie de consideracions generals per a la implantació d'aquestes centrals, recollides en l'objectiu de qualitat paisatgística 3, que té una mesura relacionada amb les àrees especialitzades d'ús energètic.

Acció 3.3.6.

Fomentar la gastronomia local amb la producció de productes agrícoles ecològics o de productes autòctons d'alt valor afegit.

Per garantir el manteniment del paisatge agrícola i agroforestal cal que les explotacions agràries tinguin viabilitat, alhora que s'identifiquin i es relacionin amb el paisatge al qual donen sen-

tit. La creació de marques de reconeixement dels productes agraris que es fan al territori ja està en marxa al municipi de Copons on s'hi produeix el Cigronet de l'Anoia, una varietat autòctona que fins i tot compta amb una associació de productors i elaboradors. A banda d'aquesta varietat local també hi ha diversos conreus i ramaderia en producció ecològica i/o autòctona que els darrers anys ha anat en augment, i que caldria que es potenciessin.

La proliferació de productes agraris autòctons i/o de producció ecològica són la millor garantia per a la conservació dels patrons agrícoles i agroforestals de secà. El projecte de Parc Agrari de la Conca d'Òdena podria afavorir aquest model agrari.

Mapes de la unitat

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.3.7.

Millorar la imatge del teixit urbà dels petits assentaments urbans.

Els nuclis de població de la Conca d'Òdena presenten diversos valors estètics, ja sigui envoltats d'espais agrícoles i de muntanyes, com Copons, o per la seva disposició en el vessant d'un turó amb una construcció defensiva a la part més alta, com és el cas dels nuclis de Rubió, Òdena, Jorba i Sant Martí de Tous. Tots ells esdevenen fites visuals d'aquest paisatge. Per altra banda, també hi ha alguns petits nuclis rurals que s'ubiquen enmig dels camps i no han tingut un extens creixement urbanístic contemporani, com en el cas de l'Espelt (Òdena), les Casetes d'en Mussons (Òdena), el Raval d'Aguilera (Òdena), Sant Genís (Jorba) i Ca n'Alzina (Castellolí). Per assegurar que es preserven els valors d'aquests nuclis, en general, cal seguir les accions de l'objectiu de qualitat paisatgística 1, relacionat amb els nuclis de població, i de l'objectiu de qualitat paisatgística 6, relacionat amb les fites i els fons escènics, inclosos en el capítol 6. Especialment cal:

- Tenir cura en els projectes d'urbanització dels petits assentaments urbans en la composició i els acabats de les cobertes i les façanes, per tal de millorar la imatge d'aquests nuclis i la seva integració en el conjunt.
- Establir una carta de colors així com uns paràmetres d'edificació d'aquests petits assentaments urbans, tant pel que fa a les tipologies edificatòries preexistents com per a les noves. Aquests paràmetres comuns de coherència paisatgística, en funció de cada patró d'assentament, caldria incloure'ls en els respectius planejaments urbanístics municipals.
- En el cas del nucli d'Òdena, prioritzar l'harmonització paisatgística de la fàbrica de guix abandonada propera al castell d'Òdena.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.3.8.

Conservar i dinamitzar el relicte d'horta del municipi de Copons.

Al costat i als voltants del poble de Copons hi ha un relicte d'horta que nodreix de valor social, històric i productiu a la unitat i que cal conservar. És molt important el manteniment de la seva vitalitat, que sigui compartit i inclusiu, per a la integració i la cohesió social, com a espai educatiu, de convivència, d'integració social, i d'agricultura urbana. També cal conservar els cursos fluvials que nodreixen aquesta horta. És convenient que per preservar-ne els seus valors es realitzi un inventari acurat a escala municipal i es valori la seva protecció a través del planejament urbanístic.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Mapa 3.3 Valors socials i productius

QQP 3.4

Unes extensions urbanes i industrials de l'entorn d'Igualada que garanteixin una relació harmònica i coherència paisatgística.

El continu urbà dels municipis d'Igualada, de Santa Margarida de Montbui, d'Òdena, de Vilanova del Camí i de la Pobla de Claramunt té una entitat important. Per la seva banda, les àrees d'activitat econòmica de la Conca d'Òdena, com els polígons industrials com el de les Comes, el Pla de les Gavarreres, els Plans d'Arau, Pla de Rigat, Riera de Castellolí i Plans de la Tossa, ocupen un 3% de la superfície de la unitat i representen un factor productiu important. Aquests majoritàriament es barregen amb els teixits urbans fins que no s'arriba al centre d'Igualada. Tant els creixements urbans com els industrials sovint porten associades dinàmiques poc integrades en el paisatge, com construccions discordants, àrees d'aparcament, carreteres-aparador, o punts de concentració de cartells publicitaris. Per aquest motiu cal emprendre un seguit d'accions per garantir una relació harmònica entre les diferents extensions urbanes i industrials de l'entorn d'Igualada i establir com a prioritat la compleció del sòl residencial i industrial vacant.

Acció 3.4.1.

Considerar els elements de l'espai obert per a la integració de noves extensions urbanes i d'infraestructures.

La topografia, els espais naturals circumdants, les traces rurals i agrícoles, els fragments de vegetació natural, el patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena, la xarxes de camins o els elements patrimonials han de jugar un paper determinant per facilitar la integració de les noves extensions urbanes i de les infraestructures lineals a l'entorn de la petita conurbació urbana d'Igualada. Aquests criteris caldria incloure'ls als planejaments urbanístics municipals o altres instruments de planificació d'escala supramunicipal.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.4.2.

Integrar paisatgísticament els accessos als nuclis de la conurbació d'Igualada.

Els accessos als nuclis urbans de la conurbació d'Igualada generalment presenten alteracions paisatgístiques significatives, especialment vinculades a la poca harmonització dels elements urbans i industrials que les componen. Sovint són espais amb una forta presència de construccions discordants, grans àrees d'aparcament espontànies, carreteres-aparador, trams de carreteres molt visibles, punts de concentració de cartells publicitaris, materials acumulats a l'aire lliure o abocaments de terres. La transformació més intensa s'ha produït a les carreteres d'accés al nucli d'Igualada (pel nord amb Sant Maure i per l'est amb Vilanova del camí). Cal establir un conjunt d'accions per a l'harmonització dels accessos a la conurbació d'Igualada amb especial prioritat per a l'accés nord pel polígon industrial Les Comes on també hi ha espais intersticials sense ús. També caldria actuar a l'accés nord-oest, on hi ha àrees d'aparcament espontànies; i l'accés sud-est on hi ha àrees amb

materials a l'aire lliure i construccions discordants. En general, caldrà seguir el que s'estableix en els objectius de qualitat paisatgística 1, 2 i 3, sobre paisatge urbans, infraestructures de mobilitat, i àrees industrials respectivament, inclosos en el capítol 6.

Mapes de la unitat

Mapa 3.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 3.4.3.

Adequar paisatgísticament els espais de frontera entre sistemes urbans i industrials i els espais oberts, prioritzant les zones més visibles.

Els entorns dels polígons industrials de les Comes, el Pla de les Gavarreres, els Plans d'Arau, Pla de Rigat, Riera de Castellolí i Plans de la Tossa, així com els intersticis urbans rurals de l'est d'Igualada i Santa Margarida de Montbui necessiten d'accions encaminades a la millora de la qualitat del paisatge. D'altra banda, a diverses poblacions de la Conca d'Òdena es troben carrers que limiten amb espais oberts i que són autèntiques vies panoràmiques, sobretot al patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena i altres valors del paisatge rural de la unitat. Aquesta acció fa especial referència a les franges de transició, dels espais residuals, de les traces territorials i dels eixos viaris però, també, del color dels volums. En general, caldrà seguir el que s'estableix en els objectius de qualitat paisatgística 1, 2, 3 i 7, sobre paisatges urbans, infraestructures de mobilitat, àrees d'activitat econòmica i urbanitzacions respectivament, inclosos en el capítol 6, però prioritàriament cal:

- Intervenir per revertir i millorar els espais intersticials sense ús determinat, en les construccions en desús en espai periurbà i les àrees amb materials diversos acumulats a l'aire lliure.
- Realitzar intervencions en les que es considerin els elements dels espais oberts alhora

que es tingui especial cura en la qualitat arquitectònica i urbanística de l'espai construït.

- Tractar les vores de les urbanitzacions de la Conca d'Òdena i evitar el creixement dels sectors que estan en contacte amb les urbanitzacions de moderada o alta exposició visual de:
 - els Pinyerets (Castellolí)
 - Puigrabat/Puigmal (Òdena)
 - el Bosc Gran (Òdena)
 - la Mallola (Santa Margarida de Montbui).
- Considerar els carrers que limiten amb espais oberts com a elements per prendre en consideració en la planificació urbanística amb l'objectiu de consolidar-los i potenciar-los com a límits nítids entre la ciutat i els espais oberts. De la mateixa manera, els possibles nous creixements urbans o industrials haurien de tenir en compte aquests carrers en el seu disseny urbà. Es tracta dels següents carrers:
 - Ronda del Rec (Igualada)
 - Ronda oest (Vilanova del Camí)
 - Ronda sud (Vilanova del Camí)

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Mapa 3.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 3.4.4.

Completar els creixements industrials i residencials inacabats de Castellolí, Igualada, Santa Margarida de Montbui i Vilanova del Camí.

Part dels polígons de l'entorn d'Igualada encara tenen potencial de creixement, mentre per altra banda es promouen nous espais industrials que comprometen espais agraris de valor. Per això, cal desenvolupar accions encaminades a millorar la inserció dels polígons industrials en el lloc; especialment, adequant els corresponents límits dels sectors, alhora que es faci un replantejament del nou sòl industrial previst, establint com a prioritat la compleció del sòl industrial vacant. En la mateixa línia, als acces-

os o límits amb l'espai obert dels nuclis d'Igualada, Castellolí i Santa Margarida de Montbui, també hi ha creixements residencials inacabats que cal prioritzar abans de generar nous espais urbanitzables. En general caldria considerar les traces territorials del paisatge obert per al tractament urbanístic, així com volumetries i colors per als elements arquitectònics a construir. Aquesta acció també planteja la condició de compleció d'aquests espais industrials i residencials inacabats per valorar la possibilitat de crear-ne de nous.

Concretament es tracta de:

- Els espais industrials del Pla de Rigat (Vilanova del Camí) i Plans de la Tossa (Santa Margarida de Montbui).
- Els espais residencials de l'avinguda Pla de la Maça (Igualada), carrer Constància (Castellolí) i carrer de Salvador Dalí (Santa Margarida de Montbui).

Mapes de la unitat

Mapa 3.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 3.4.5.

Reduir l'alteració sonora que provoca el circuit automobilístic Parcmotor Castellolí al poble de Castellolí i a les barriades de Ca n'Alzina.

El circuit automobilístic Parcmotor Castellolí no es veu des de l'autovia A-2, la qual cosa no altera la panoràmica que es pot gaudir quan se surt del túnel del Bruc direcció Igualada; però sí que genera una alteració sonora en diferents indrets del terme municipal de Castellolí, tant urbà com rural, quan s'hi esdevenen proves automobilístiques o bé competicions. Caldria buscar estratègies per la reducció de soroll que siguin compatibles amb la qualitat del paisatge.

OQP 3.5

Uns elements del patrimoni industrial amb valor històric ben gestionats i que preservin el seu caràcter.

Entre el patrimoni industrial amb valor històric de la Conca d'Òdena destaca el barri del Rec, símbol del passat industrial amb antigues fàbriques tèxtils i adoberies que s'han anat rehabilitant i reutilitzant a altres usos comercials o culturals. Les velles fàbriques i adoberies, el canal del rec, els carrerons que puguen i baixen, els contraforts, conformen un conjunt històric amb una personalitat tan accentuada que es converteix en un valor afegit per a Igualada. Tot aquest conjunt està considerat com un valor patrimonial, històric, artístic, estètic i identitari que cal preservar i potenciar.

A banda del barri del Rec també hi ha diversos molins paperers com el molí Blanc i el molí d'en Boix, a Jorba, el molí de Rigat, a Vilanova del Camí, i el molí de la Boixera, a la Pobla de Claramunt, així com la casa de l'antic molí fariner d'Igualada.

En aquest sentit, cal garantir els valors històrics dels elements del patrimoni cultural en general però, molt especialment, del patrimoni industrial perquè són el testimoni del procés d'industrialització de la Conca d'Òdena.

Acció 3.5.1.

Preservar de manera íntegra els elements del patrimoni industrial amb valor històric.

Acció encaminada a la identificació i preservació o gestió de manera íntegra dels elements del patrimoni industrial amb valor històric, però, també, els entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. Aquesta acció inclou els molins paperers i fariners, així com les fàbriques i les infraestructures vinculades al procés d'industrialització (tèxtil, pell, guix).

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Mapa 3.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 3.5.2.

Tractar de forma unitària tot el patrimoni del barri del Rec d'Igualada.

Tot el conjunt del barri del Rec representa un valor patrimonial, històric, artístic, estètic i identitari que cal preservar i potenciar per diverses vies:

- Preservar l'estructura urbana del barri així com el seu patrimoni industrial en el seu conjunt on les transformacions que es portin a terme siguin respectuoses amb els seus valors.
- Promoure projectes de valoració dels edificis i dels espais per a desenvolupar actuacions de restauració, ordenació, sensibilització o comunicació de la història del barri com ja està fent el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia amb l'edifici de Can Granotes.
- Valorar la viabilitat de declarar el barri com a bé cultural d'interès nacional a dins de la categoria de conjunt històric i/o zona d'interès etnològic

Mapes de la unitat

Mapa 3.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.5.3.

Impulsar actuacions de rehabilitació dels elements del patrimoni històric.

L'objectiu d'aquesta acció és el de transformar els elements del patrimoni històric en espais o equipaments per a usos, especialment, d'educació en el lleure. Entre aquests elements destaquen, per exemple, les muralles d'Igualada, el castell d'Òdena, els edificis civils modernistes i tot el patrimoni industrial d'adoberies, molins paperers i fariners, i fàbriques de guix.

En aquest sentit, una actuació que podria contribuir a la salvaguarda d'alguns molins paperers i fariners seria el seu aprofitament hidroelèctric a partir de petites instal·lacions integrades. Part dels beneficis obtinguts per la generació elèctrica podrien revertir-se en el manteniment d'aquest patrimoni arquitectònic. Des de l'òptica de la revaloració paisatgística global d'aquest patrimoni s'haurien de prioritzar les iniciatives d'aprofitament hidroelèctric que tinguin una dimensió pública i/o comunitària.

OQP 3.6

Unes grans infraestructures (A-2, C-15/C-37) ben encaixades en el paisatge planer de la Conca.

La Conca d'Òdena és travessada a diari per cotxes i camions que transiten entre Barcelona i Lleida tot resseguint l'A-2. Aquesta via transcorre pel fons de la Conca d'Òdena, fet que fa que des de gairebé qualsevol punt sigui visible i provoca un important efecte barrera enmig dels paisatges agrícoles i forestals. També passa quelcom similar amb les carreteres C-15/C-37. D'altra banda, les línies d'alta tensió que travessen la unitat aprofiten el seu caràcter planer i depressiu evitant així la complexitat que comportaria instal·lar aquest subministrament en un terreny més orogràfic irregular, convertint-se també en molt visibles des de qualsevol punt.

Acció 3.6.1.

Millorar l'encaix de les infraestructures viàries de l'A-2 i la C-15/C-37 que creuen la unitat.

Les infraestructures de comunicació de l'A-2 i C-15/C-37 al seu pas per la Conca d'Òdena han generat una important empremta en el paisatge. Cal impulsar mesures en general per a reduir l'impacte. En general, s'hauria de seguir el que s'estableix en els punts del 2.1 al 2.4 i del 2.8 al 2.10 de l'objectiu de qualitat paisatgística 2, sobre les infraestructures lineals de mobilitat i elèctriques, inclosos en el capítol 6. Especialment cal:

- Evitar la fragmentació física, visual i social dels nuclis i l'essència rural que es troba a la Conca.
- Evitar la generació d'espais no aptes per als cereals i per a altres usos agrícoles allà on la viabilitat sigui complexa.
- Per la seva àmplia visibilitat, potenciar les panoràmiques perceptibles des de la carretera, tot evitant la ubicació de qualsevol tipus de publicitat o edificació que impedeixi la llegibilitat del patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena i la visió dels fons escènics i fites emblemàtics, tots llistats a l'acció 3.7.6.
- Restaurar i adequar paisatgísticament els espais de contacte entre l'autovia A-2, el seu entorn, i els talussos que es generen, sobretot en els punts on aquesta es fa més visible. Són a l'oest de Jorba, al sud d'Òdena, al creuament amb la C-37, i al seu pas per Castellolí.
- Enderrocar o dotar d'un nou ús l'edificació abandonada situada a l'encreuament entre la C-15 i la C-37, a prop d'Igualada.
- Garantir que els projectes de reforma de l'A-2 impulsats pel Ministeri de Foment s'integrin correctament en el paisatge, evitant la creació de nous traçats.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 *Valors naturals i estètics*

Mapa 3.4 *Espais en tensió i d'oportunitat*

Acció 3.6.2.

Avaluar i garantir la integració paisatgística de les propostes de millora de la carretera C-37, entre Igualada i Santa Coloma de Queralt, i de la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari, al seu pas per la Conca d'Òdena.

Per tal de millorar la connexió de la xarxa ferroviària del Penedès, el Pla territorial parcial del Penedès recull la construcció de l'Eix Transversal Ferroviari que creuarà transversalment la Conca d'Òdena i enllaçarà amb el corredor

mediterrani per Martorell. També es preveu la millora de la carretera C-37, entre la ronda sud d'Igualada i Santa Coloma de Queralt. En general, s'hauria de seguir el que s'estableix en l'objectiu de qualitat paisatgística 2, sobre les infraestructures lineals de mobilitat i elèctriques, inclosos en el capítol 6. Especialment cal minimitzar l'afectació del patró agrícola singular dels conreus de cereal de la Conca d'Òdena, dels boscos de ribera, de l'arquitectura de pedra seca, millorar la imatge de conjunt i potenciar les visibilitats cap al paisatge circumdant.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 *Valors naturals i estètics*

Acció 3.6.3.

Mitigar la incidència paisatgística de les línies de molt alta tensió que travessen la unitat.

La presència dels parcs eòlics al nord de la Conca, ja dins de la unitat de Rubió-Castellat-Pinós, fa que l'electricitat que es genera en aquest punt es pugui distribuir pel territori des de la subestació transformadora de Rubió al pla del Rabasser dins de la unitat i davall cap a la Conca. O bé altres línies com la que enllaça Copons amb Òdena passant pel nord de la ciutat d'Igualada. En total, cal destacar el pas de tres línies de molt alta tensió que creuen la unitat de nord-oest a sud-est, que tenen una presència notable en el paisatge sobretot des de distàncies d'observació curtes o mitjanes perquè trenquen la línia de l'horitzó o bé se situen en vessant sobretot al sector nord. En general, haurien de seguir el que s'estableix en els punts del 2.30 al 2.35 de l'objectiu de qualitat paisatgística 2, sobre les infraestructures lineals de mobilitat i elèctriques, inclosos en el capítol 6. Especialment caldria:

- Avaluar el soterrament de les línies elèctriques, sobretot en els trams més sensibles. En aquest sentit, caldria prioritzar el soterrament de les línies que passen per les proximitats del cim emblemàtic dels Tres Mollons i

per la costa de les Maioles, que forma part del fons escènic emblemàtic de la serra de Rubió.

- En cas de no ser possible, reconduir les línies elèctriques cap a corredors d'infraestructures ja existents.
- Buscar dissenys i colors de les torres de suport més ben integrats al paisatge cerealístic.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 *Valors naturals i estètics*

Mapa 3.4 *Espais en tensió i d'oportunitat*

OQP 3.7

Una Conca d'Òdena que potencii la llegibilitat i nitidesa del paisatge, la qualitat dels seus fons escènics i fites visuals, així com de les principals panoràmiques des de les carreteres, itineraris paisatgístics i punts d'observació.

El ric entramat de punts d'observació del paisatge i la xarxa viària permeten contemplar els diversos paisatges de la Conca d'Òdena i els referents visuals i fons escènics que donen identitat a aquest paisatge. És per aquest motiu que cal garantir i millorar les panoràmiques i visuals que es poden contemplar des de cadascun d'aquests punts d'observació i carreteres. Per l'elevada densitat de trànsit és especialment d'interès el tractament de les visuals des de l'autovia A-2. L'excursionisme, la bicicleta de muntanya, així com noves modalitats respectuoses amb el paisatge associades al turisme esportiu i de natura són modalitats de les activitats de lleure que incideixen positivament en el manteniment de la xarxa de senders i camins i que, a la vegada, són una forma d'aproximació al paisatge respectuosa.

Acció 3.7.1.

Reconèixer els punts d'observació del paisatge i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de la Conca d'Òdena.

Els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, tenen un rol important en l'estructura del territori i, consegüentment, han de formar part de la seva ordenació. Cal, doncs, incorporar els punts d'observació del paisatge i els itineraris d'interès paisatgístic de la Conca d'Òdena, motoritzats i no motoritzats, dins del Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic dels municipis de la unitat.

Es tracta dels punts d'observació de:

- Tossa de Montbui
- Puig d'Aguilera
- Sant Salvador de Jorba
- Castell de Claramunt
- Turó del Castell d'Òdena
- Turó de les Guixeres
- Muntanya del Pi
- Els Tres Mollons

Dels itineraris no motoritzats de:

- GR-7 Andorra als Ports
- Camins de Paper (La Rata-La Pobla de Claramunt-Vilanova del Camí)
- Volta a la Conca d'Òdena
- Volta a la serra des de la Fou de Tous
- GR-172 Bellprat a la Mussara
- Camí de Sant Jaume

I dels itineraris motoritzats de:

- Collbató-La Panadella
- Igualada-Aguiló
- Igualada-Esparraguera
- Igualada-Prats de Rei
- Jorba-Veciana
- Maians-Esblada
- Vilafranca del Penedès-Igualada

Mapes de la unitat

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.7.2.

Preservar les visuals des dels trams de carretera panoràmics de la Conca d'Òdena.

A la Conca d'Òdena s'han identificat diversos trams panoràmics des dels quals es poden contemplar atractives vistes escèniques. Diverses actuacions que caldria promoure són:

- Reconèixer els trams panoràmics i integrar-los en el sistema d'infraestructures del Pla territorial parcial del Penedès com a trams protegits.
- Evitar distorsions paisatgístiques que afectin les visuals que es contemplan des dels trams de carretera panoràmics identificats. Això implica la identificació de les edificacions, tanques, les infraestructures i altres elements opacs i barreres visuals (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que limiten el camp visual o desfiguren i dificulten la visió d'aquests trams amb la finalitat de definir estratègies d'ocultació, harmonització o fins i tot eliminació d'alguns dels elements. Aquests paràmetres es podrien incloure en els planejaments urbanístics d'Òdena, Sant Martí de Tous, Santa Margarida de Montbui i Castellolí a través d'una normativa.
- Millorar, si s'escau, la senyalització de punts rellevants del paisatge des dels trams panoràmics i, si és possible, disposar d'àrees de descans en punts estratègics on sigui fàcil l'observació dels paisatges més emblemàtics.

Els trams de carretera panoràmics són:

- BV-1031 Cal Seuveta direcció Igualada (Òdena)
- BV-1031 Can Soler direcció Igualada (Òdena)
- BV-1031 Parc eòlic de la serra de Rubiò (Òdena)
- BV-2202 - C-241c (Sant Martí de Tous)
- C-214e Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous)
- C-37 Serra de la Portella (Santa Margarida de Montbui)
- C-37 Serra de Santa Margarida de Montbui (Santa Margarida de Montbui)

- Tram de la C-37 en direcció a Igualada (Òdena i Castellolí)

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.7.3.

Conservar les fileres d'arbres que engalanen nuclis antics i carreteres.

La presència de carrers amb arbrat històric i carreteres amb les vores amb fileres d'arbres donen un important valor estètic i que és important la seva conservació. En general, haurien de seguir el que s'estableix en el punt 2.14 de l'objectiu de qualitat paisatgística 2, sobre les infraestructures lineals, inclosos en el capítol 6. En el cas de la carretera C-241c entre Igualada i Sant Martí de Tous, per la importància i la continuïtat que hi tenen les fileres arbrades, seria recomanable proposar la declaració de BCIN de la filera d'arbres de la carretera C-241c entre Igualada i Sant Martí de Tous, i avaluar la possibilitat de protegir el conjunt d'aquesta via de comunicació com a patrimoni cultural.

Els carrers i carreteres amb arbrat històric de la Conca d'Òdena són:

- C-1412z (Copons)
- C-241c, 9 trams (Igualada, Jorba, Santa Margarida de Montbui, Sant Martí de Tous)
- C-37 (Santa Margarida de Montbui)
- Rambla General Vives i rambla Sant Isidre (Igualada)
- Passeig Jacint Verdaguer (Igualada)

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Acció 3.7.4.

Posar en valor els camins que vertebrin i estructurin el territori de la Conca d'Òdena a partir d'un pla especial.

Amb aquesta iniciativa es pretén potenciar una xarxa de senders que donin resposta a l'interès dels ciutadans vers els espais oberts com la pràctica esportiva o al gaudi i la descoberta del paisatge. Es tracta de mantenir, millorar i recuperar camins senders des d'una visió paisatgística, patrimonial i social, prioritzant els itineraris no motoritzats de l'acció 3.7.1. El Pla especial hauria d'establir unes mesures de protecció, gestió i urbanització de la xarxa de camins supramunicipal de la Conca d'Òdena per tal de dinamitzar i valorar el seu paisatge. Els criteris principals que hauria de seguir aquest document són els següents:

- Inventariar i jerarquitzar els camins.
- Estudiar els camins ramaders i el viari tradicional.
- Establir els paràmetres tècnics amb els quals regular les intervencions en els camins, i en especial el tractament dels murs de pedra seca.
- Determinar els paràmetres constructius: secció tipus, materials paviment, circulació rodada o no, tractament de talussos, etc.

Mapes de la unitat

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.7.5.

Promoure una xarxa de punts d'observació del paisatge de la Conca d'Òdena.

Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la funció de facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori. Per desenvolupar la xarxa es pot partir dels punts d'observació de l'acció 3.7.1. En general, les actuacions haurien de seguir les accions establertes en el punt 10.5 del capítol 6 d'objectius de qualitat paisatgística relacionades amb els punts d'observació del paisatge i els itineraris. Especialment cal tenir present que:

- El condicionament dels punts d'observació del paisatge ha de ser curosament avaluat i dissenyat d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc.
- Caldria evitar l'artificialització innecessària, particularment en relació amb els valors recollits en els mapes de valors.
- Caldria prestar una especial atenció als punts d'observació del paisatge més accessibles i als que es troben en els espais urbans i periurbans, com el turó de les Guixeres, el turó del castell d'Òdena i la muntanya del Pi.

Mapes de la unitat

Mapa 3.3 Valors socials i productius

Acció 3.7.6.

Preservar i posar en valor els fons escènics emblemàtics, els cims emblemàtics, i els contrastos plana-serralada per mantenir els referents visuals i identitaris de la Conca d'Òdena.

Cal considerar aquests fons escènics emblemàtics i contrastos plana-serralada com a elements cabdals per a la planificació territorial i urbanística. Aquests instruments de planificació han de garantir i potenciar la llegibilitat d'aquests elements, preservant-ne la seves característiques i potenciant-ne la visibilitat des dels punts d'observació del paisatge, itineraris, carreteres i principals carrers dels nuclis urbans. De la mateixa manera, els possibles nous creixements urbans o industrials tindran en compte aquests fons escènics i contrastos plana-serralada en el seu disseny urbà.

Els fons escènics emblemàtics presents a la Conca d'Òdena són:

- la Tossa de Montbui i la seva extensió cap a l'oest en direcció cap a les serres de Queralt i Miralles.
- la serra de Rubió, amb la seva extensió fins al puig de Sant Miquel, passant per la costa de les Maioles i la serra d'Aguilera.

Els cims emblemàtics són:

- Els Mollons - les Planes (la Pobla de Claramunt)

- Puig d'Aguilera (Castellolí)
- Puig de Sant Miquel (Rubió)
- Còpia de Palomes (Rubió)
- Pla del Magre (Jorba)
- Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui).

El contrast plana-serralada és perceput sobretot:

- al nord, des de més al sud de Jorba fins al mas del Vent
- al sud, des de Santa Margarida de Montbui fins l'Empedrat.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

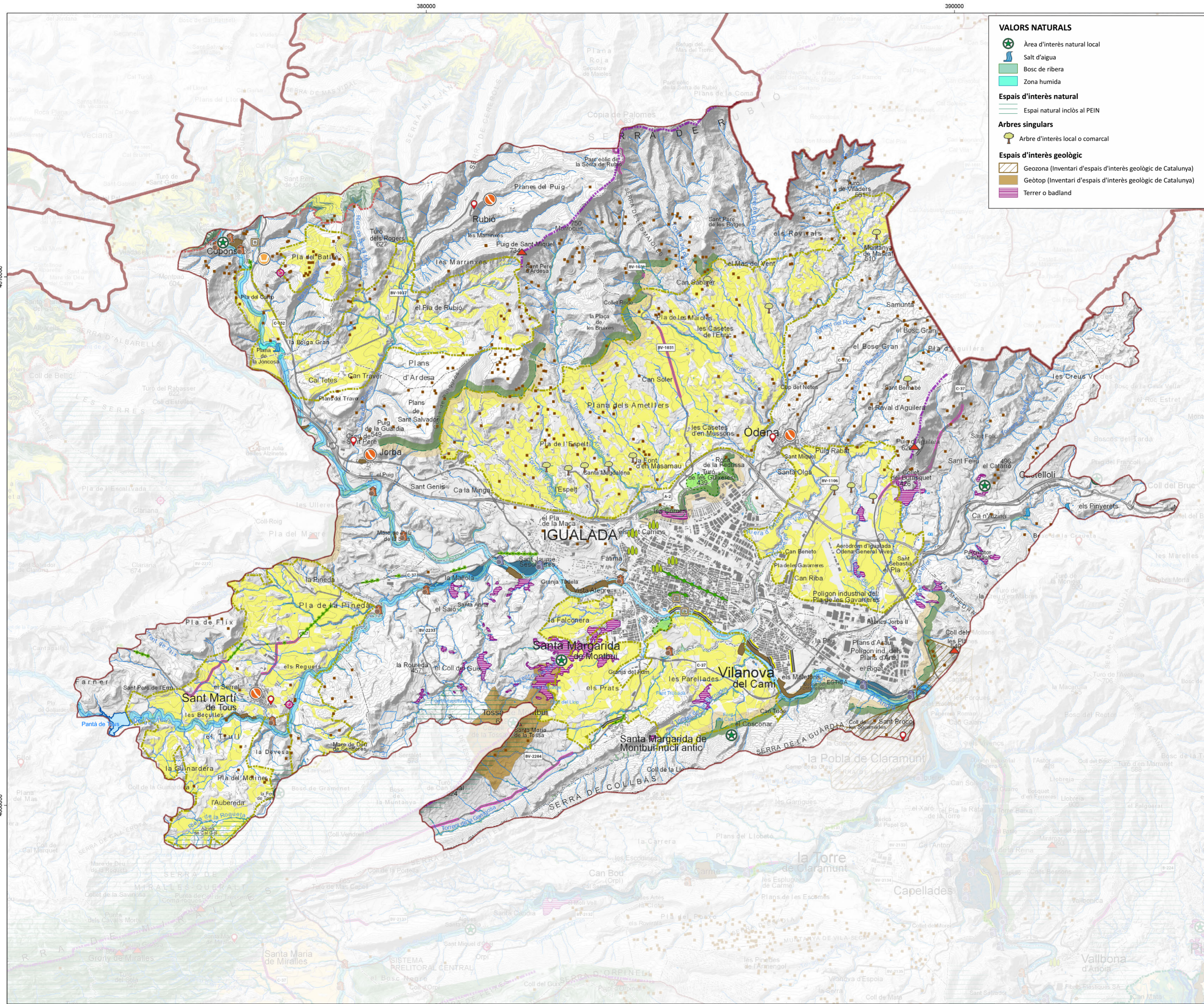
Acció 3.7.7.

Incorporar els fons escènics emblemàtics i les fites de referència de la Conca d'Òdena en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic.

Aquesta ha de ser una via per a preservar, revalorar i mantenir com a referents visuals i identitaris de qualitat els cims i els fons escènics emblemàtics llistats a l'acció 3.7.6 amb la finalitat de protegir la seva percepció, reconèixer el seu rol fonamental en el reforç del caràcter penedesenc, i evitar la seva desfiguració. Els planejaments urbanístics de la Pobla de Claramunt, Castellolí, Rubió, Santa Margarida de Montbui i Jorba també els hauran d'incorporar. En general, caldrà seguir les accions de l'objectiu de qualitat paisatgística 6, relacionat amb les fites i els fons escènics, incloses en el capítol 6.

Mapes de la unitat

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

VALORS NATURALS

- Àrea d'interès natural local
- Salt d'aigua
- Bosc de ribera
- Zona humida

Espais d'interès natural

- Espai natural inclòs al PEIN

Arbres singulars

- Arbre d'interès local o comarcal

Espais d'interès geològic

- Geozona (Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya)
- Geòtop (Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya)
- Terror o badland

VALORS ESTÈTICS

Paisatges d'aigua

- Curs fluvial principal
- Embassament
- Bosc de ribera

Elements morfològics

- Espai d'interès geològic
- Línia de canvi plana-serralada
- Cinglera
- Terror o badland

Patrons agrícoles singulars

- Conreus de cereal de la Conca d'Òdena
- Terrasses dels Costers de la Segarra
- Terrassa agrícola
- Pendent alt
- Pendent baix
- Relleu circumdant
- Zona d'horts

Elements històrics i/o culturals

- Molí fariner
- Molí paperer
- Arbre d'interès local o comarcal
- Plaça amb edificis emblemàtics
- Construccions de pedra seca
- Àrea estructurada per molins paperers
- Carretera arbrada
- Carrer amb arbrat històric

Cims, turons i fons escènics

- Turó enmig de la plana
- Fons escènic emblemàtic
- Cim emblemàtic

Fites de referència

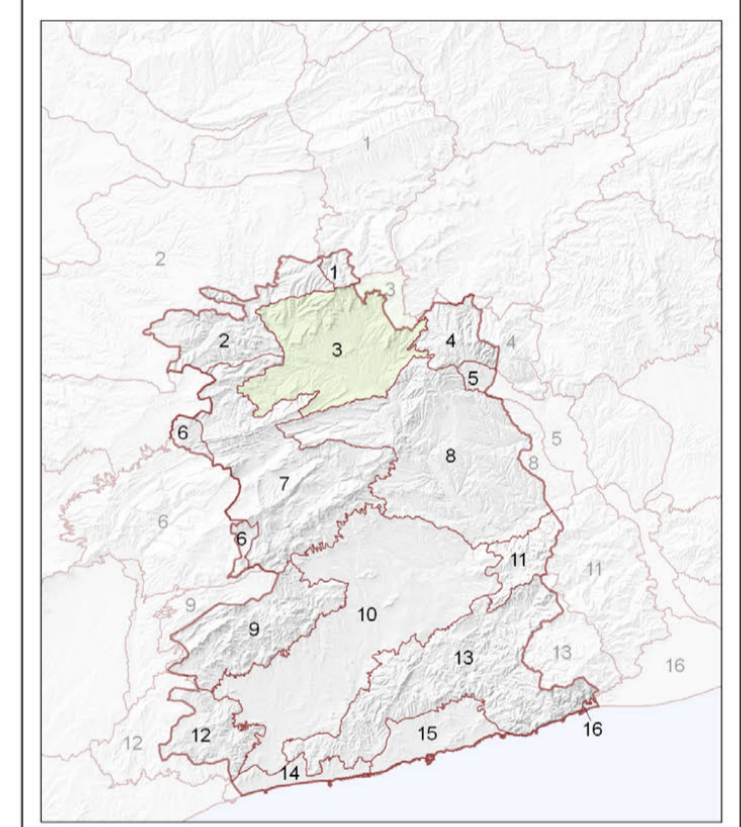
- Referent visual de proximitat
- Construcció dalt d'una carena o turó

Patrons d'assentament

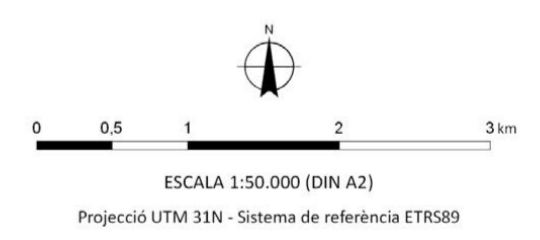
- Nucli en vessant i castell
- Nucli rural en plana envoltada per muntanyes

Vies panoràmiques

- Tram de carretera
- Carrer que limita amb espai obert

- Unitats de paisatge**
- Rubió - Castellat - Pinós
 - Costers de la Segarra
 - Conca d'Òdena
 - Montserrat
 - Pla de Montserrat
 - Alt Gàlia
 - Seres d'Àncosa
 - Valls de l'Anoia
 - el Montmell
 - Muntanyes d'Ordal
 - Massís de Bonastre
 - Garraf
 - Litoral del Penedès
 - Plana del Garraf
 - Delta del Llobregat

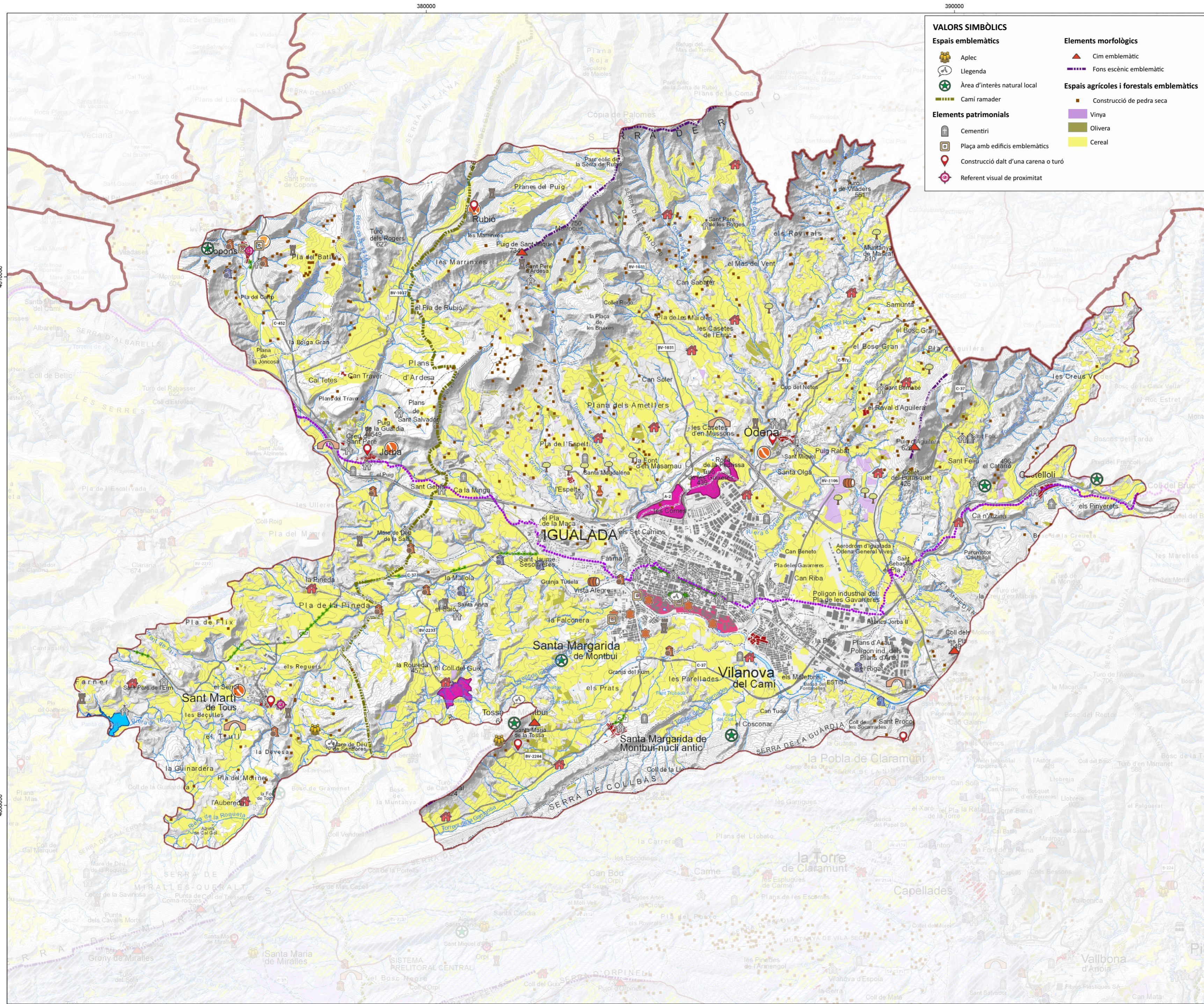

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Mapa 3.1 Valors naturals i estètics

Unitat de paisatge Conca d'Òdena

Juliol de 2023

VALORS SIMBÒLICS

Espais emblemàtics

- Aplec
- Legenda
- Àrea d'interès natural local
- Camí ramader

Elements morfològics

- Cim emblemàtic
- Fons escènic emblemàtic

Espais agrícoles i forestals emblemàtics

- Construcció de pedra seca
- Vinya
- Olivera
- Cereal

Elements patrimonials

- Cementiri
- Plaça amb edificis emblemàtics
- Construcció dalt d'una carena o turó
- Referent visual de proximitat

VALORS HISTÒRICS

Elements amb valor històric

- Construcció defensiva
- Construcció religiosa
- Arbre d'interès local o comarcal
- Jaciment arqueològic
- Pantà

Paisatge urbà

- Centre històric
- Carrer amb arbrat històric
- Plaça amb edificis emblemàtics
- Nucli en vessant i castell
- Nucli en plana envoltada de muntanyes

Paisatge industrial

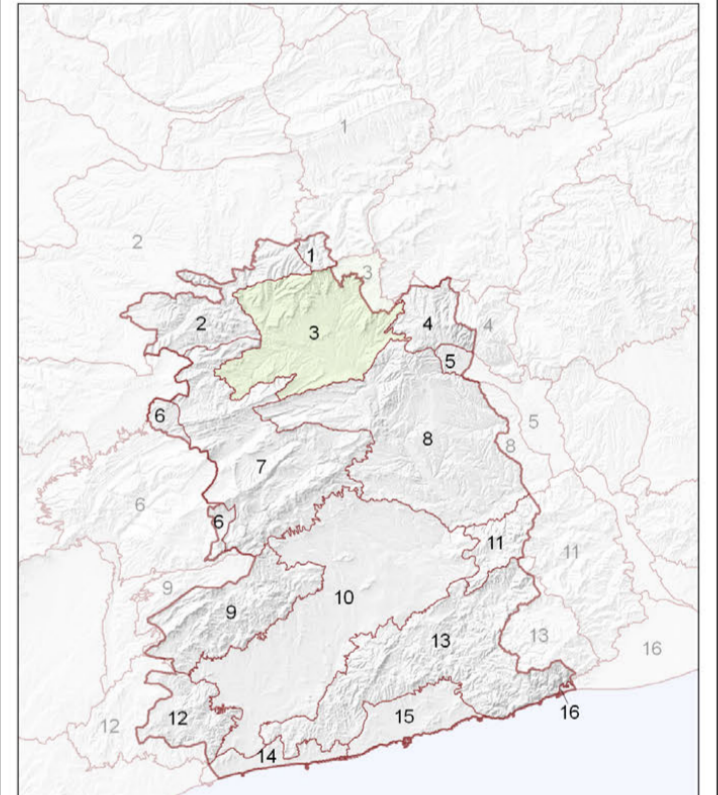
- Molí fariner
- Molí paperer
- Adoberia
- Antiga explotació de guix

Paisatge de les vies de comunicació

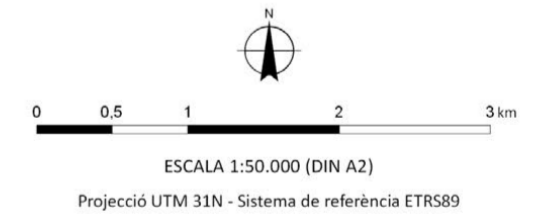
- Camí ramader
- Carretera arbrada
- Camí de Sant Jaume
- Pont

Paisatge agrícola

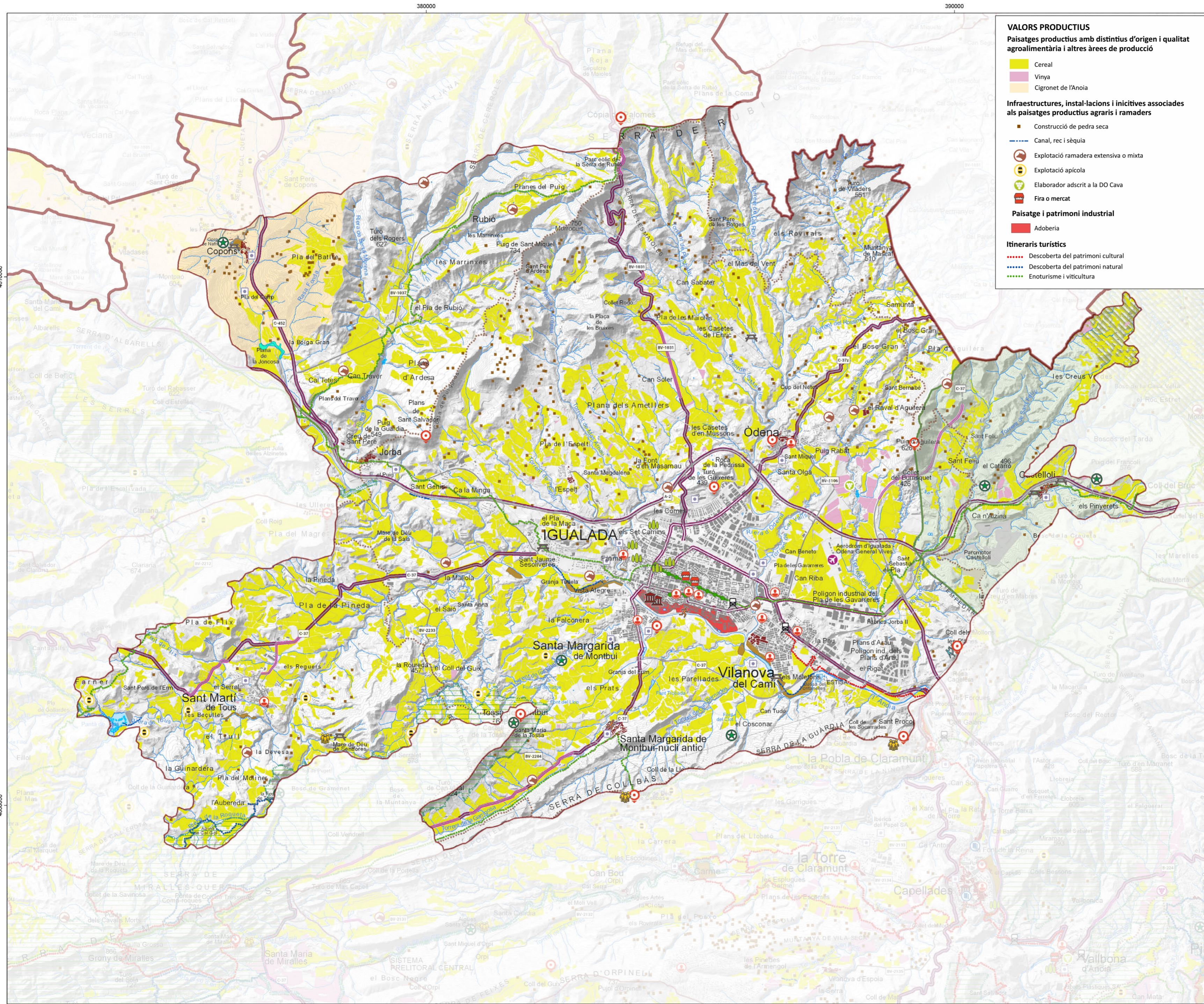
- Celler o cava històrics
- Masia
- Construcció de pedra seca

- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gàlia	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Ancoia	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Vall de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS
Mapa 3.2 Valors històrics i simbòlics
Unitat de paisatge Conca d'Òdena
 Juliol de 2023

VALORS PRODUCTIUS
Paisatges productius amb distintius d'origen i qualitat agroalimentària i altres àrees de producció

- Cereal
- Vinya
- Cigronet de l'Anoia

Infraestructures, instal·lacions i inicatives associades als paisatges productius agraris i ramaders

- Construcció de pedra seca
- Canal, rec i sèquia
- Explotació ramadera extensiva o mixta
- Explotació apícola
- Elaborador adscrit a la DO Cava
- Fira o mercat

Paisatge i patrimoni industrial

- Adoberia

Itineraris turístics

- Descoberta del patrimoni cultural
- Descoberta del patrimoni natural
- Enoturisme i viticultura

VALORS SOCIALS
Descoberta del paisatge a través dels punts d'observació, camins i carreteres

- Punt d'observació
- Itinerari no motoritzat
- Itinerari motoritzat
- Tram de carretera panoràmica

Espais públics urbans o periurbans

- Hort urbà
- Carrer amb arbrat històric
- Parc o jardí públic
- Centre històric
- Estació de tren
- Equipament esportiu a l'aire lliure

Espais naturals

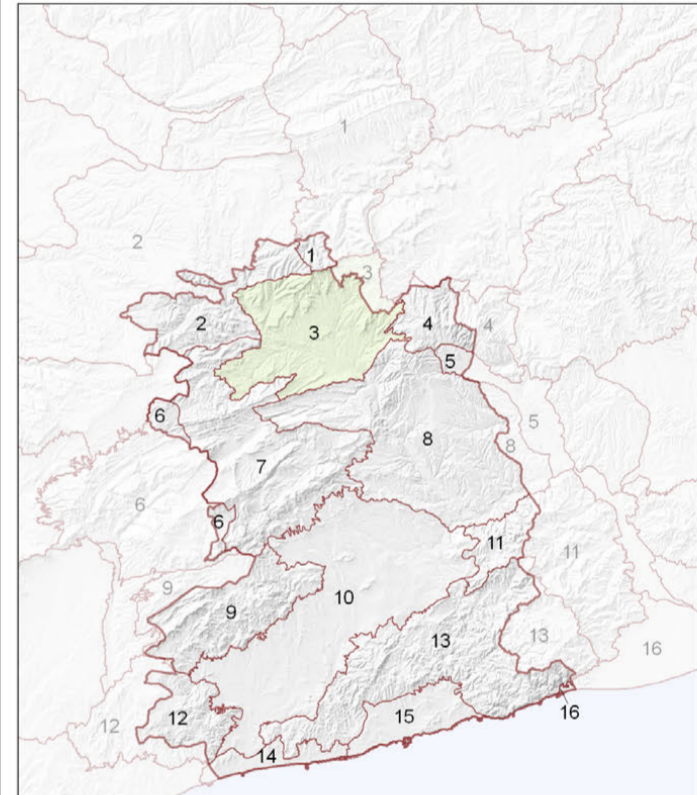
- Àrea d'interès natural local
- Espai amb un acord de custòdia del territori

Equipaments que promouen o faciliten el gaudi del paisatge

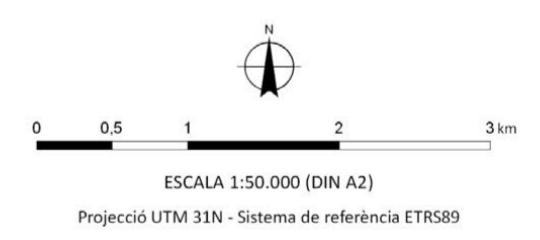
- Museu o centre d'interpretació
- Àrea d'esplai
- Centre social i cultural

Activitats que faciliten la descoberta i interpretació del paisatge

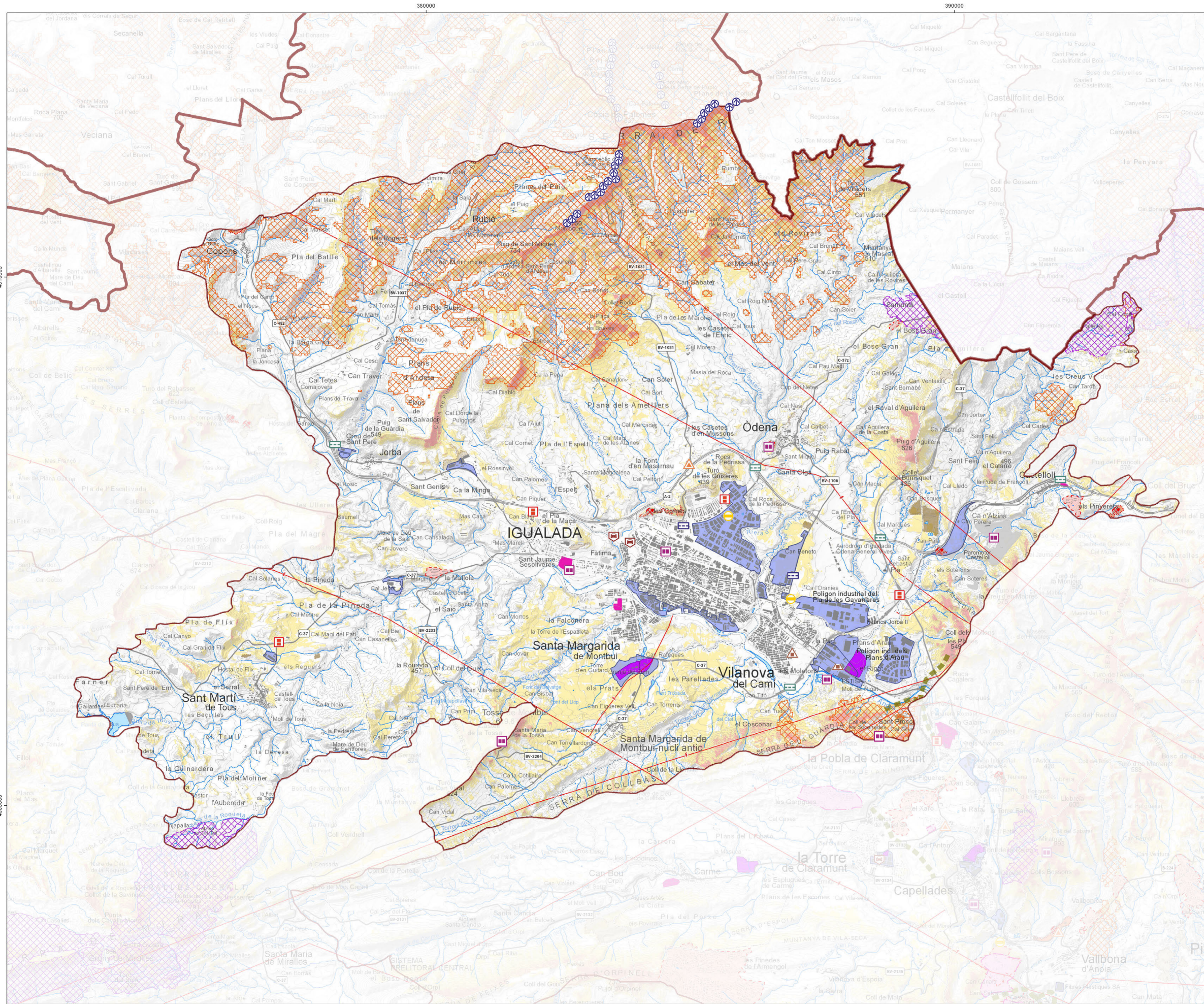
- Aplec
- Camina popular o cursa esportiva
- Pràctica d'escalada
- Fira o mercat
- Aeròdrom
- Pesca continental

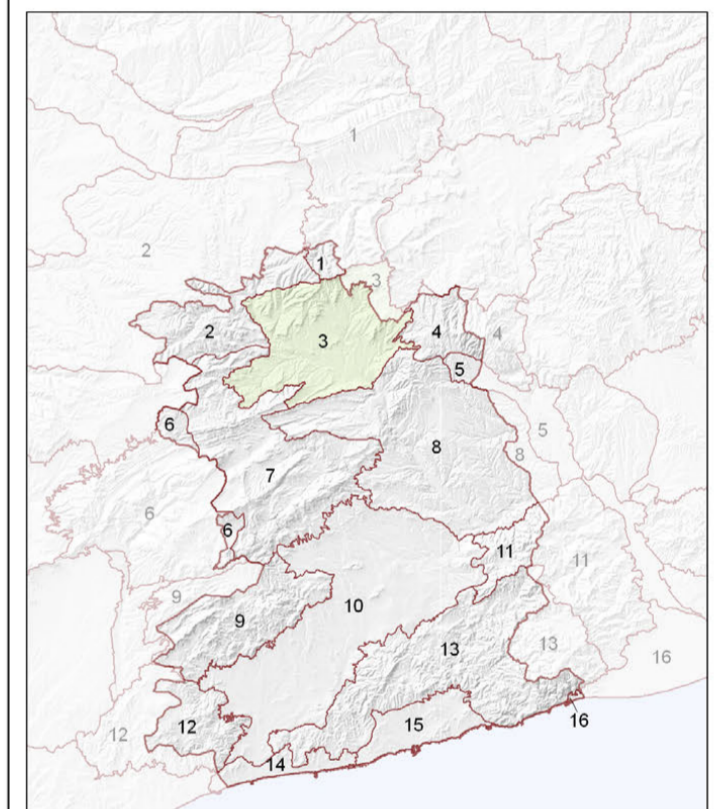
- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellatallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gàlia	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Ancoia	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Vall de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS
Mapa 3.3 Valors socials i productius
Unitat de paisatge Conca d'Òdena
Juliol de 2023

- Paisatges forestals**
- Incendis recents (2015-2022)
 - Incendis anteriors (1990-2014)
 - Línia d'alta tensió
 - Abocador
 - Activitat extractiva
 - Activitat extractiva abandonada i no restaurada
- Paisatges periurbans i oberts**
- Materials acumulats a l'aire lliure
 - Abocament de terres
 - Construcció en desús en espai periurbà o obert
 - Construcció discordant
 - Àrea d'aparcament espontània
 - Creixement industrial inacabat
 - Creixement residencial compacte inacabat
 - Urbanització inacabada
 - Àrea d'activitat econòmica
 - Urbanització de moderada o alta exposició visual
- Paisatges de les infraestructures**
- Tram de carretera molt visible
 - Carretera apapador
 - Concentració de cartells publicitaris
 - Aerogenerador
- Àmbits d'especial atenció**
- Àrea crítica per a la connectivitat ecològica
- Fons escènic. Visibilitat**
- Alta
 - Moderada

- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellatall - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gàlia	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Ancoia	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Vallès de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS
Mapa 3.4 Espais en tensió i d'oportunitat
Unitat de paisatge Conca d'Òdena
 Juliol de 2023